

RP 108/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av jaktlagen och 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att jaktlagen och lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur ändras. I propositionen föreslås det i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering att jaktlagen ändras så att vitkindad gås och storskarv fogas till viltarterna och till de helt fridlysta viltarterna. Samtidigt föreslås det att det tas in bestämmelser på lagnivå om de situationer där man kan avvika från fridlysningen för att förhindra skador eller trygga flygsäkerheten direkt med stöd av lag. Enligt förslaget ska det vara tillåtet att under vissa förutsättningar jaga vitkindad gås på flygplatser och på åkrar där skörden är obärgad. Jakt på storskarv föreslås vara tillåten på flygplatser och i närheten av fiskeredskap inom vissa avstånds- och tidsgränser. Det föreslås vara tillåtet att utnyttja arterna, men försäljning av dem ska förbjudas. I fråga om båda arterna föreslås bestämmelser om skyldigheten att göra fångstanmälan. Ersättandet av skador på odling orsakade av vitkindad gås och förebyggandet av sådana skador föreslås fortsätta liksom för närvarande med stöd av lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.

Målet är att minska upprepade och omfattande, och delvis lokala, skador på jordbruket och fiskerihushållningen samt att förbättra flygsäkerheten i situationer där förfarandet med tillstånd till undantag inte möjliggör ett tillräckligt snabbt eller omfattande ingripande i skadesituationer. Samtidigt är målet att sörja för att näringsidkare får rättvis ersättning för skador.

De ekonomiska konsekvenserna gäller särskilt minskade skadekostnader inom jordbruket och fiskerihushållningen. Konsekvenserna för myndigheternas uppgifter gäller närmast överföringen av uppföljningen av arterna till Naturresursinstitutet och överföringen av beviljandet av tillstånd till undantag och förvaltningen av systemet för fångstanmälan till Finlands viltcentral.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft hösten 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	6
2.1 EU-lagstiftningen och internationella fördrag	6
2.2 Nationell lagstiftning	10
2.3 Bedömning av nuläget	16
3 Målsättning	22
4 Förslagen och deras konsekvenser	22
4.1 De viktigaste förslagen	22
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	23
4.2.1 Allmänt	23
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	28
4.2.3 Ekonomiska konsekvenser.....	29
4.2.4 Konsekvenser för arternas skyddsnivå	31
4.2.5 Konsekvenser för andra häckande fåglar.....	32
5 Alternativa handlingsvägar.....	33
5.1 Alternativen och deras konsekvenser	33
5.2 Lagstiftningen i Sverige, Estland och Danmark och på Åland.....	34
6 Remissvar	39
7 Specialmotivering.....	42
7.1 Jaktlagen	42
7.2 Lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur	47
8 Ikraftträdande	47
9 Verkställighet och uppföljning	48
10 Förhållande till budgetpropositionen.....	48
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	48
11.1 De grundläggande miljö rättigheterna	48
11.2 Rättsskydd.....	50
11.3 Den straffrättsliga legalitetsprincipen.....	51
11.4 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter	51
11.5 Skyddet för personuppgifter	52
LAGFÖRSLAG.....	54
1. Lag om ändring av jaktlagen	54
2. Lag om ändring av 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.....	57
BILAGA.....	58
PARALLELLTEXTER.....	58
1. Lag om ändring av jaktlagen	58
2. Lag om ändring av 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.....	62

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska onödiga jaktbegränsningar i fråga om livskraftiga arter, såsom storskarv och vitkindad gås, slopas och arterna börja omfattas av jaktlagen. Samtidigt ser man till att näringsidkare får en rättvis ersättning för skador. Regeringen verkar för att arterna tas bort från fågeldirektivets förteckning över strikt skyddade arter. Kött av fåglar som omhändertagits med stöd av dispens ska kunna utnyttjas.

Tillåt jakt på vitkindad gås (MI 3/2020 rd).

I samband med att riksdagen förkastade förslaget i medborgarinitiativet MI3/2020 godkände den följande utlåtanden den 14 oktober 2022: ([KAA 3/2020 vp – EK 42/2022 vp](#)):

1. Riksdagen förutsätter att regeringen aktivt påverkar kommissionen och EU:s medlemsstater i syfte att ändra Bernkonventionen så att vitkindad gås överförs till fågeldirektivets bilaga II.
2. Riksdagen förutsätter att de möjligheter till undantag som föreskrivs i artikel 9 i fågeldirektivet utnyttjas och att fördrivning av fåglar genom beskjutning också tillåts på våren med beaktande av fåglarnas häckningsro.
3. Riksdagen förutsätter att utnyttjande av vitkindade gäss som skjutits med stöd av dispens tillåts och att regeringen bereder en proposition om ändring av naturvårdslagen så att det med stöd av undantaget i artikel 9.1 c i fågeldirektivet blir möjligt att ta till vara och förnuftigt använda vitkindad gås som dödats med dispens.
4. Riksdagen förutsätter att dispensärenden som gäller vitkindade gäss överförs från Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Karelen och att dispensförfarandet samtidigt görs smidigare.

Jord- och skogsbruksutskottet ansåg i det utlåtande [JsUU 14/2024 rd – B 2/2024 rd](#) om regeringens årsberättelse 2024 som det gav den 11 september 2024 att de utlåtanden som gäller vitkindad gås fortfarande behövs och bör bevaras.

Populationerna av vitkindad gås och storskarv i Finland har vuxit kraftigt under 2000-talet. De större populationerna har i synnerhet ökat de skador på jordbruk som orsakas av vitkindad gås huvudsakligen under vårsäsongen, men även under höstsäsongen samt de skador på fiskbestånd och fiskerinäringen som orsakas av storskarv, i synnerhet på lek- och förökningsområden vid kusten. I synnerhet på flitigt använda flygplatser uppstår flygsäkerhetsrisker som framför allt hänför sig till antalet vitkindade gäss. Det nuvarande dispensförfarandet (tidigare NTM-centralen i Egentliga Finland, nu Tillstånds- och tillsynsverket) har inte varit tillräckligt för att hantera upprepade skador, utan skadorna fortsätter att öka trots att man har satsat flera miljoner årligen (2025 cirka 7 miljoner euro) på såväl ersättning som gåsfält och förhindrande av skador. Under vårsäsongen uppstår skador till följd av vitkindad gås så snabbt att dispensförfarandet inte hinner reagera på ärenden som gäller andra än de gårdar som tidigare har drabbats av stora skador på sina odlingar och som baserat på det, på grund av risken för upprepade skador eller för säkerhets skull har ansökt om dispens för att fördriva vitkindade gäss. Från och med 2023

är det inte överhuvudtaget tillåtet att skjuta ihjäl vitkindade gäss och under vårsäsongen inte överhuvudtaget tillåtet att fördriva vitkindade gäss med högljudda medel.

Vad gäller storskarv har rättspraxis och i synnerhet Högsta förvaltningsdomstolens beslut från 2025 (HFD:2025:16) stramat åt förutsättningarna för beviljande av dispens, vilket i praktiken begränsade medlen för förhindrande av skador på fiskbestånd och fiskerinäringen orsakade av storskarv så att det endast är tillåtet att fälla boträd, oljera ägg och förstöra bon utanför häckningstiden. Vid dispensprövningen krävs detaljerade bevis på konsekvenserna av beskjutning och på att alternativa metoder inte är tillräckliga, vilket i praktiken försvårar beviljandet av dispens.

I samband med att Tillstånds- och tillsynsverket grundades 2026 femdubblades priset på dispenser till 1 500 euro, vilket oundvikligen ledde till en situation där motivationen att ansöka om dispens endast för säkerhets skull är liten. Handläggningen av dispenser tar fortfarande flera månader.

Beredningen har utförts av jord- och skogsbruksministeriet i nära samarbete med miljöministeriet. Den modell som valts avviker från det betänkande som utarbetats av arbetsgruppen för att klassificera vitkindad gås och storskarv som viltarter, men de utredningar som låg till grund för betänkandet, bland annat om nuläget och en jämförelse med andra länder, utnyttjas likväl i denna regeringsproposition. Målet är att skapa en tydlig och övervakad mekanism för upprepade skador.

1.2 Beredning

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 16 maj 2024 en arbetsgrupp för att klassificera vitkindad gås och storskarv som viltarter (MMM043:00/2024). Arbetsgruppen fick i uppdrag att utarbeta ett förslag till ändring av jaktlagen och viltskadelagen så att målen i regeringsprogrammet som gäller vitkindad gås och storskarv uppnås. I arbetet för att främja lagändringen beaktas behoven av att ändra bilagorna till EU:s fågeldirektiv och hur arbetet framskrider så att jaktbegränsningarna de facto ska kunna slopas. Arbetsgruppens uppgift var att bereda de behövliga ändringar i jaktlagen och viltskadelagen som föranleds av att vitkindad gås och storskarv börjar klassificeras som viltarter, lämna en notifiering om ändringarna till kommissionen samt genomföra en överföring av anslag för ersättning och skadeförebyggande från miljöministeriet till jord- och skogsbruksministeriet.

Dessutom skulle arbetsgruppen planera hur den information och det datamaterial som gäller beviljande av dispens för dessa arter, förebyggande av skador, uppföljning av arter och ersättande och rapportering av skador ska överföras från NTM-centralerna och Finlands miljöcentral till Finlands viltcentral, Naturresursinstitutet och Livsmedelsverket, inklusive de informationssystem som eventuellt behövs för ändringen. Arbetsgruppens uppgift var dessutom att bedöma de anslagsbehov som föranleds av överföringen av arbetsuppgifterna och ändringarna i informationssystemen och fördelningen av anslagen.

Arbetsgruppens uppgift var också att vid behov ge miljöministeriet expertstöd när det gäller att foga arterna i fråga till förteckningen över arter som får jagas i bilaga II till EU:s fågeldirektiv. Dessutom hade arbetsgruppen till uppgift att sköta de övriga viktiga åtgärder som identifierats av arbetsgruppen och som hänför sig till dessa arter.

Enligt beslutet om att tillsätta arbetsgruppen ska överföringen av arterna vara en neutral åtgärd med tanke på statens kostnader och ersättningstagarna. Arbetsgruppen skulle utarbeta ett

betänkande i form av en regeringsproposition med beaktande av tidsplanerna för den budgetbehandling och den notifiering till EU som ändringen av ersättningspraxis kräver.

Arbetsgruppen utarbetade förslaget i form av en regeringsproposition, men den aktuella versionen avviker klart från betänkandet. I arbetsgruppen fanns företrädare för jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, NTM-centralen i Egentliga Finland, NTM-centralen i Norra Karelen, Finlands viltcentral, Naturresursinstitutet, Livsmedelsverket och Finlands miljöcentral. Arbetsgruppen sammanträdde åtta gånger. Arbetsgruppens ursprungliga mandattid var från den 7 maj 2024 till den 15 november 2024, men mandattiden förlängdes till och med den 31 augusti 2025.

Den 10 september 2025 överlämnade arbetsgruppen sitt betänkande till jord- och skogsbruksministeriet. Enligt arbetsgruppen uppnås riktlinjerna i regeringsprogrammet så fullständigt som möjligt genom att vitkindad gås och storskarv förblir fridlysta arter i naturvårdslagen, men att fridlysningen av arterna kan frångås genom beslut av Finlands viltcentral och genom att tillämpa jaktlagen. Detta kräver en ändring av jaktlagen och naturvårdslagen. Miljöministeriet, NTM-centralen i Egentliga Finland, NTM-centralen i Norra Karelen och Finlands miljöcentral har anmält avvikande mening till propositionen. Arbetsgruppens betänkande, de avvikande meningarna och det andra beredningsunderlaget finns på adressen <https://mmm.fi/sv/projekt2?tunnus=MMM043:00/2024>

Genom att samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet färdigställdes betänkandet till en regeringsproposition. Till skillnad från i betänkandet föreslås i propositionen att vitkindad gås och storskarv fogas till de fridlysta viltarterna i jaktlagen, men att bestämmelser om ersättning för skador fortfarande ska finnas i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.

I utkastet till propositionen gjordes även ändringar till följd av nya Tillstånds- och tillsynsverket, men för tydlighetens skull används fortfarande Närings-, trafik- och miljöcentralerna, det vill säga NTM-centralerna, på vissa ställen i propositionen, eftersom en del av uppgifterna kommer från NTM-centralernas lösningar eller resurser. I början av 2026 inledde det nationella Tillstånds- och tillsynsverket sin verksamhet och tilldelades NTM-centralernas tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som hänför sig till miljön (bland annat dispenser i enlighet med naturvårdslagen för exempelvis störning av fåglar). Samtidigt grundades tio nya livskraftscentraler baserat på de nuvarande 15 NTM-centralerna. Livskraftscentralerna sköter uppgifter som gäller utveckling och främjande av bland annat näringar, landsbygd, trafik, miljö och naturresurser (bland annat ersättning i enlighet med lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur). Beredningsunderlaget till regeringspropositionen finns i den offentliga webbtjänsten på adressen <https://mmm.fi/sv/projekt2?tunnus=MMM034:00/2025>. Regeringspropositionen gavs en ovanligt kort remisstid (fyra veckor) som inleddes den 13 april 2026, för att i synnerhet skador på odling till följd av vitkindad gås ska kunna påverkas redan kommande höst.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 EU-lagstiftningen och internationella fördrag

Fågeldirektivet

I europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (nedan *fågeldirektivet*) finns bestämmelser om skydd för och fångande av vilda fåglar. Fågeldirektivet gäller skyddet för alla vilda fågelarter inom medlemsstaternas område som tillhör Europa.

Enligt artikel 2 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av fågelarterna på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.

Enligt artikel 4 i fågeldirektivet ska särskilda åtgärder för bevarande av livsmiljön för de arter som anges i bilaga I vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer med särskild hänsyn till utrotningshotade arter, arter som är känsliga för vissa förändringar i livsmiljön, arter som anses som sällsynta på grund av att populationerna är små eller den lokala utbredningen begränsad och andra arter som kräver speciell uppmärksamhet på grund av den särskilda karaktären hos deras livsmiljö.

Enligt artikel 5 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 7 och 9, vidta nödvändiga åtgärder för att förbjuda bland annat avsiktligt dödande eller fångande av fåglarna, avsiktligt förstörande eller skadande av bon och ägg samt avsiktligt störande av fåglarna, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv.

Enligt artikel 6.1 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna för samtliga de fågelarter som avses i artikel 1, förbjuda försäljning, transport för försäljning, förvaring för försäljning och salubjudande av levande eller döda fåglar och av lätt igenkännbara delar eller derivat av sådana fåglar, dock utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 2 och 3,

Enligt artikel 6.2 får de verksamheter som anges i punkt 1 inte förbjudas med avseende på de fågelarter som anges i bilaga III del A, under förutsättning att fåglarna på ett lagligt sätt har dödats eller fångats eller på annat lagligt sätt förvärvats. Av arterna i bilaga III del A förekommer gräsand, raphöhna, fasan, ringduva och ripa i Finland.

Enligt artikel 6.3 får medlemsstaterna när det gäller de arter som anges i bilaga III del B inom sitt territorium tillåta de verksamheter som anges i punkt 1 och fastställa vissa begränsningar för dessa, under förutsättning att fåglarna på ett lagligt sätt har dödats eller fångats eller på annat lagligt sätt förvärvats. Medlemsstater som önskar bevilja sådana tillstånd ska först samråda med kommissionen för att tillsammans med denna undersöka huruvida saluförande av exemplar av dessa arter skulle resultera i eller sannolikt skulle kunna resultera i att populationsnivåerna, den geografiska spridningen eller reproduktionen hos dessa arter hotas inom gemenskapen. Om denna undersökning skulle visa att det tänkta tillståndet för någon av de nämnda arterna enligt kommissionens uppfattning skulle resultera i ett sådant hot eller skulle kunna resultera i ett sådant hot, ska kommissionen till den berörda medlemsstaten lämna en vederbörligen motiverad rekommendation som anger att den motsätter sig saluförande av arterna i fråga. Om kommissionen anser att det inte finns någon sådan risk ska den meddela den berörda medlemsstaten detta.

Enligt artikel 7 i fågeldirektivet får de arter som anges i bilaga II jagas i enlighet med den nationella lagstiftningen för gemenskapens utbredningsområde. Medlemsstaterna ska säkerställa att jakten på dessa arter inte äventyrar ansträngningarna att bevara arterna i deras utbredningsområde. De arter som anges i bilaga II del A får jagas i gemenskapens utbredningsområde. De arter som anges i bilaga II del B (eller bilaga II del 2) får endast jagas i de medlemsstater beträffande vilka detta markerats i den bilagan.

Vitkindad gås och storskarv tillhör inte arterna i bilaga II, så det är inte möjligt att jaga arterna, utan det kan endast vara fråga om ett undantag från det skydd som avses i artikel 9. Vitkindad gås anges i bilaga I till fågeldirektivet, vilket innebär att särskilda åtgärder ska vidtas för att bevara artens livsmiljö. Storskarv ströks ur bilaga I till fågeldirektivet 1997. I nuläget nämns inte storskarv någonstans i en bilaga till fågeldirektivet.

Enligt artikel 9 i fågeldirektivet får medlemsstaterna, om det inte finns någon annan lämplig lösning, medge undantag från skyldigheterna i artiklarna 5–8 av hänsyn till människors hälsa och säkerhet, av hänsyn till flygsäkerheten, för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten, för att skydda flora och fauna, för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel och för den uppfödning som krävs för detta eller för att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal.

I undantagen ska anges vilka arter som berörs av undantagen, vilka medel, arrangemang eller metoder som tillåts vid fångst eller dödande, villkoren vad gäller risker samt för vilka tider och områden dessa undantag får tillåtas. I undantagen ska dessutom anges vilken myndighet som har befogenhet att förklara att de föreskrivna villkoren är uppfyllda och att besluta om vilka medel, arrangemang och metoder som får användas, inom vilka gränser och av vem samt vilken kontroll som kommer att ske.

Medlemsstaterna ska lämna en rapport om undantagen till kommissionen varje år. På grundval av den information som finns tillgänglig för kommissionen och särskilt den information som erhållits ska kommissionen säkerställa att följderna av undantagen inte är oförenliga med fågeldirektivet. Kommissionen ska vidta lämpliga åtgärder i detta syfte. Undantagen ska vara exakta på lagstiftningsnivå och stå under övervakning.

EU-kommissionen utarbetade 2008 ett vägledningsdokument om den jakt som får bedrivas enligt rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar ("fågeldirektivet"). Enligt punkt 3.6.10 i vägledningsdokumentet kan allmänna persongrupper under vissa förutsättningar beviljas rätt att avvika från skyddssystemet och dispensprövningen från fall till fall. I vägledningsdokumentet hänvisas det till Europeiska gemenskapernas domstols beslut i målet C-247/85, i vilket kommissionen motsatte sig Belgiens lagstiftning, med stöd av vilken bland annat invånare och jakträttshavare samt personer som befullmäktigats av dem tilläts fanga, döda eller fördriva gråsparv, pilfink och stare, samt förstöra deras ägg, bon och kullar. Europeiska gemenskapernas domstol ansåg att det i de bestämmelser som Belgien fastslagit inte angavs skäl som hänför sig till skydd av människors hälsa eller grödor eller några andra skäl som hänför sig till det förhindrande av allvarlig skada på områden som nämns i artikel 9.1 i direktivet och på basis av vilka undantag kan behöva beviljas för en så omfattande persongrupp överallt i Belgien. Enligt Europeiska gemenskapernas domstol kunde Belgien i princip bevilja tillstånd för vissa avgränsade persongrupper att frångå det allmänna skyddssystem som föreskrivs i artikel 5, 6 och 7. I vägledningsdokumentet konstateras att det behöver finnas tvingande skäl till att en omfattande persongrupp beviljas undantag, och att dessa ska anges tydligt jämte undantaget. På motsvarande sätt konstateras i kommissionens vägledningsdokument från 2013 om storskarvspopulationen att undantag för bekämpning av skadefåglar (bland annat för att trygga

flygsäkerheten och grödor) i stället för att beviljas enskilda personer kan beviljas allmänna persongrupper, såsom markägare eller personer som befullmäktigas av dem, om de detaljerade formkraven i artikel 9.2 uppfylls.

Den 31 mars 2026 publicerade kommissionen ett vägledningsdokument (Brussels, 31.3.2026 C(2026) 2274 final) vilket ger medlemsstaterna anmärkningsvärda nya möjligheter till flexibilitet. Det nya vägledningsdokumentet innehåller separata bilagor för vitkindad gås och storskarv i syfte att förklara vilken flexibilitet det finns för medlemsstaterna när det gäller att förhindra allvarliga skador på jordbruk och fiskeri orsakade av dessa två arter. I det nya vägledningsdokumentet fastslås en möjlighet baserad på artikel 9 i fågeldirektivet att bevilja undantag för allmänna persongrupper (s. 77). I vägledningsdokumentet fastslås dessutom en möjlighet att minska beståndet av en fågelpopulation som orsakar skada (s. 65, 70 och 76). Enligt vägledningsdokumentet är det till och med möjligt att minska antalet vitkindade gäss och storskarvar i ett land för att förhindra skador i ett annat land (s. 50). Kommissionens vägledningsdokument är inte juridiskt bindande, men de har faktisk betydelse för tolkningen av fågeldirektivet.

I bilagan till det nya vägledningsdokumentet (s. 64) finns en beskrivning av Finlands erfarenheter och de lösningar Finland har använt när det gäller vitkindad gås. Enligt kommissionen förekommer det i Finland ett mycket stort antal vitkindade gäss som häckar i Ryssland, och dessa orsakar årligen avsevärda skador på jordbruket i stora områden. Kommissionen konstaterar att Finland har provat flera olika metoder för att fördriva fåglarna, men enligt Finlands erfarenheter har ingen av dessa gett något bestående eller tillräckligt resultat när det gäller förebyggande av skador. Dessutom påpekar kommissionen att vissa av metoderna endast kan användas begränsat på grund av fåglarnas häckningstid och de internationella domstolsbesluten.

Kommissionen konstaterar att Östra Finlands förvaltningsdomstol har ansett att lösa skott är ett acceptabelt alternativ till dödande fångst när beslut om höstens dispenser fattas. Kommissionen hänvisar även till forskningsresultat som visar att lösa skott och dödande fångst vid fördrivning är i stort sett lika effektiva metoder, men i vissa fall kan dödande fångst ha en effektivare påverkan.

Slutligen konstaterar kommissionen att förhindrande av allvarliga skador på odling, baserat på Finlands långa erfarenhet, även kan kräva förebyggande jakt. Kommissionen anser att preventiv jakt kan vara motiverat om det inte finns någon alternativ lösning.

Bernkonventionen

Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (FördrS 29/86) gäller framför allt hotade arter och deras livsmiljö. Syftet är särskilt att skydda de arter och naturområden vars skydd kräver samarbete mellan ett flertal stater. Enligt konventionen ska parterna vidta nödvändiga åtgärder för att hålla bestånden av vilda växter och djur på en nivå som uppfyller i synnerhet ekologiska, vetenskapliga och kulturella krav.

Vitkindad gås är en av arterna i bilaga II till konventionen, alltså en av de fullständigt fredade arterna. Storskarv nämns inte i bilagorna till konventionen. Bernkonventionen har legat till grund för EU:s naturvårdsdirektiv, och bestämmelserna i fågeldirektivet motsvarar kraven i Bernkonventionen.

Ändringar i bilagorna till Bernkonventionen och fågeldirektivet

Norge har redan två gånger föreslagit en ändring av bilagan till Bernkonventionen med avseende på vitkindad gås, men eftersom EU inte har kunnat ta ställning i frågan, det vill säga den kvalificerade majoritet som krävs har inte kunnat uppnås till stöd för propositionen, har förslaget fallit. Även om vitkindad gås inte längre omfattas av det stränga skyddet i Bernkonventionen kan det hända att bilagan till fågeldirektivet inte ändras. Utöver de ändringar som följt av att nya medlemsstater gått med har en ändring gjorts 1994 i bilaga II del B i syfte att beakta de senaste rönen om fågelpopulationerna. Till följd av den fogades fem arter av kråkfågel (*Corvidae*) till bilaga II del B, och för Italiens del ströks två arter av vadarfågel (arter som i hög grad påminner om en viss art som är globalt hotad, nämligen smalnäbbad spov, *Numenius tenuirostris*). [I rådets direktiv 94/24/EG av den 8 juni 1994 om ändring av bilaga 2 till direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar](#) konstateras följande:

”Bilaga 2 till rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar(3) bör ändras så att de senaste rönen om situationen för fågelarterna beaktas. Flera medlemsstater har begärt att kommissionen skall ändra bilaga 2.2 på så sätt att vissa arter, som hittills inte varit lovliga för jakt, införs där. I enlighet med artikel 7.4 i det nämnda direktivet är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att jakt bedrivs i överensstämmelse med principerna om ett förnuftigt utnyttjande och en ekologiskt balanserad kontroll av de berörda fågelarterna. Vissa fågelarter kan, på grund av sin geografiska distribution och sina populationsnivåer i vissa länder, jagas eller kontrolleras lokalt, vilket innebär att några tillägg som begärts till bilaga 2.2 kan godtas.”

I kommissionens vägledningsdokument om jakt (2008) fastslås behovet av regleringsåtgärder när det gäller vissa arter som anges i bilaga II (till exempel kråkor, duvor och måsar) uttryckligen på grund av de skador de orsakar. Detta var den viktigaste orsaken till att fem arter av kråkfågel fogades till bilaga II del B enligt krav av flera medlemsländer som hade konstaterat att dispensförfarandet enligt artikel 9 inte fungerar för dessa arter. Den nuvarande situationen med vitkindad gås och storskarv är densamma.

Storskarv ströks ur bilaga I till fågeldirektivet 1997, eftersom målen i fågeldirektivet (i synnerhet en gynnsam bevarandestatus) hade uppnåtts genom skyddsåtgärder. Dock fogades arten inte samtidigt till de arter som kan jagas och som anges i bilaga II, så den har förblivit fredad.

Det kan dock vara lättare att ändra bilaga II del B när det gäller vitkindad gås än att ändra bilaga I eller foga arten till lista II över arter som kan jagas inom hela EU. Det bör beaktas att det är frivilligt för medlemsstaterna att tillåta jakt av de arter som nämns i bilaga II del B, och medlemsstaterna kan antingen utnyttja eller låta bli att utnyttja möjligheten.

Vitkindad gås kan alltså fortsättningsvis anges i bilaga I, vilket krävs för skydd av fåglars livsmiljö, och det föreslås endast att den fogas till bilaga II, vilken innehåller de arter som kan jagas, och i synnerhet till bilaga II del B, vilken innehåller undantag för specifika medlemsstater.

Alla betydande ändringar i fågeldirektivet eller bilaga II till direktivet kräver att ministerrådet och Europaparlamentet godkänner ändringarna på grundval av ett lagstiftningsförslag från kommissionen.

AEWA-konventionen

AEWA-konventionen (African Eurasian Waterbirds Agreement) är en internationell konvention om skydd för fåglar. Syftet med konventionen är att skapa närmare samarbete mellan staterna för att säkerställa skyddet för flyttande vattenfåglar och deras livsmiljö. Den globala populationen av vitkindad gås är indelad i tre olika populationer med olika flyttvägar. Var och en av de tre populationerna har olika status i den klassificering som används i AEWA-konventionen. Den population som flyttar via Finland tillhör den mildare kategorin C1 i konventionen. Hit hör arter vars populationsstorlek är över 100 000 individer och vilka skulle ha anmärkningsvärd nytta av internationellt samarbete. Utöver skydd för vattenfåglar med krympande populationer är syftet att inom ramen för AEWA-konventionen även genom internationellt samarbete lösa problem som arterna orsakar. Frågor gällande vitkindad gås behandlas i en särskild gåsarbetsgrupp, och det har nyligen utarbetats en internationell plan för att minska de skador som arten orsakar (2018). I både fågeldirektivet och Bernkonventionen fastställs gränser för planen, och den motsvarar således inte de förvaltningsplaner som utarbetats för arter som jagas i stor utsträckning. Genom internationellt samarbete kan man dock arbeta för att minska skadorna under hela flyttvägen och förvissa sig om att dödande eller skydds jakt som sker i olika länder för att bekämpa allvarliga skador inte äventyrar artens gynnsamma bevarandestatus. På grund av populationens stora storlek anses det i detta läge inte föreligga någon sådan risk.

CMS – Konventionen om skydd av flyttande vilda djur

Vitkindad gås anges i bilaga II till konventionen. I bilaga II betonas behovet av internationellt samarbete utan att det fastställs några egentliga skyldigheter för skydd för parterna. I bilagan anges de arter som har en ogynnsam bevarandestatus och vars bevarande kräver internationellt samarbete, såväl som arter vars bevarandestatus skulle gynnas avsevärt av internationellt samarbete vid planering och genomförande. AEWA-konventionen är en områdesbaserad konvention som utarbetats inom ramen för CMS och som utgör grunden för genomförandet av det internationella samarbete som avses i bilaga II till CMS.

EU:s regler om statligt stöd

EU:s regler om statligt stöd grundar sig på artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan EUF-fördraget). Enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget ska kommissionen underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om kommissionen anser att en sådan plan enligt artikel 107 inte lämpar sig för den inre marknaden, inleder den utan dröjsmål det förfarande som avses i artikel 108.2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra den föreslagna åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut. Syftet med anmälningsförfarandet är att säkerställa att stöden är förenliga med den gemensamma marknaden.

2.2 Nationell lagstiftning

Kraven i fågeldirektivet har genomförts nationellt genom naturvårdslagen (9/2023) och jaktlagen (615/1993).

Naturvårdslagen

Bestämmelser om artskydd finns i 8 kap. i naturvårdslagen, och de tillämpas på vilda djur- och växtarter som förekommer inom sitt naturliga utbredningsområde i Finland och i Finlands ekonomiska zon, med undantag för det vilt och de icke fredade djur som nämns i 5 § i jaktlagen samt fisk- och kräftarter.

De däggdjur, fåglar (inklusive vitkindad gås och storskarv), kräddjur och groddjur som omfattas av tillämpningsområdet för 8 kap. i naturvårdslagen är fridlysta. Enligt 70 § i naturvårdslagen är det i fråga om fridlysta djurarter förbjudet att avsiktligt döda eller fånga individer, ta bon samt ägg och individer i andra utvecklingsstadier, att flytta dem eller att avsiktligt skada dem på något annat sätt, och avsiktligt störa individer, i synnerhet under förökningstiden, på viktiga rastplatser under flyttningen eller på platser som annars är viktiga under deras livscykel. Utanför förökningstiden är det förbjudet att skada ett bo endast om det är fråga om ett av djuret byggt bo som djuret använder upprepade gånger.

Med stöd av 83 § i naturvårdslagen kan Närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja tillstånd till undantag från fridlysningsbestämmelserna, om detta inte försvårar bibehållandet eller uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för arten. I fråga om fågelarter är en förutsättning för undantag dessutom att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget behövs för att skydda djur eller växter, för att trygga människors hälsa, flygsäkerheten eller den allmänna säkerheten i övrigt, för att förhindra allvarlig skada på gröda, husdjur, skog, fiskerinäring eller vatten, för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförsel eller för den uppfödning som krävs för detta.

Baserat på 84 § i naturvårdslagen kan undantag från förbudet mot att störa en fridlyst fågelart beviljas för en eller flera kommuners område, om det på grund av att arten är talrik är sannolikt att individerna av arten orsakar särskilt stor skada som på ett oförutsägbart sätt drabbar gröda, fiskodling eller yrkesfiske. En förutsättning för beslutet är att det kan anvisas tillräckligt med områden för födoing, vila eller motsvarande behov som arten har under flyttningstiden.

I början av 2026 grundades det riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket, som tilldelades NTM-centralernas tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter (bland annat dispenser i enlighet med naturvårdslagen för exempelvis störning av fåglar). Samtidigt grundades tio nya livskraftscentraler baserat på de nuvarande 15 NTM-centralerna. Livskraftscentralerna sköter uppgifter som gäller utveckling och främjande av bland annat näringar, landsbygd, trafik, miljö och naturresurser (bland annat ersättning i enlighet med lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur).

I nuläget handläggs dispenser som gäller vitkindad gås och storskarv alltså av Tillstånds- och tillsynsverket (TTV), och de rättsliga grunderna för dessa finns i naturvårdslagen. I praktiken innebär detta att dessa arter omfattas av samma grunder för undantag som i 41 b § i jaktlagen, men besluten fattas med stöd av naturvårdslagen och med iakttagande av förfarandebestämmelserna i naturvårdslagen, och utnyttjande är inte tillåtet. När TTV fattar beslut ska det i varje enskilt fall bedöma alla de villkor för undantag som anges i artikel 9 i fågeldirektivet: huruvida det finns grund för undantag, huruvida de alternativa metoderna är otillräckliga och huruvida åtgärderna är nogga utvalda och nödvändiga. Detta förfarande som utförs för enskilda fall och innebär stor bevisbörda lämpar sig dåligt i situationer där skador orsakade av vitkindad gås eller storskarv uppstår snabbt, upprepat och på ett stort område utan att det finns tid för att samla in det detaljerade utredningsmaterial som naturvårdslagen kräver. Dessutom borde den skadelidande uppvisa sådana utredningar eller forskningsresultat vilka i

praktiken är omöjliga att bedöma när det är brist på forskningsmaterial. Exempelvis skulle en studie som jämför metoden dödande fördrivning och användning av lösa skott på våren och hösten och som innebär en stor mängd terrängarbete kosta över 1,2 miljoner euro. Utredningsprojekt i motsvarande storlek och som räckt några år har gjorts om bland annat gåsfält i syfte att leda bort fåglarna från fält som ger skörd. Kostnaderna för projektet uppgick under 2021 och 2022 till närmare 2,5 miljoner euro, men resultatet av projektet har i praktiken knappt alls inneburit att skadorna minskat. Visserligen visade studien att de skador som orsakas av vitkindad gås inte kan minskas avsevärt inom ramen för den nuvarande skyddsstatusen, men att skadorna och konflikterna dock kan kontrolleras och mildras genom att inrätta gåsfält. Fördrivning av gäss innebär att gässens betning och de skador de orsakar förflyttas annanstans och att gässen förbrukar mer energi, och därmed är kostnaderna för skadorna och metoden som bygger på gåsfält och fördrivning generellt större än den ekonomiska nyttan. För denna konflikthantering betalas 2,87 miljoner euro per år ut separat i form av gåsfältsersättning. Totalt gick över 7 miljoner euro till konflikthantering under 2025 i form av förhindrande av skador (0,5 miljoner euro per år) och ersättning för skador (3,7 miljoner euro). Som jämförelse uppgick kostnaderna för skador orsakade av vitkindad gås 2019 till 1,1 miljoner euro 2020, då riksdagen behandlade medborgarinitiativ MI3/2020. De kostnader som gått till vitkindad gås har nästan sjudubblats på drygt fem år, då överhuvudtaget inte inräknat de anslag som gått till forskning.

På grund av sin karaktär beror de villkor för undantag från naturvårdslagen som TTV tillämpar på varje specifikt fall. De innebär att det krävs detaljerade och lokala bevis på att skadorna är allvarliga och att andra metoder är otillräckliga. På våren hinner gåsflockar, som rör sig snabbt och på vissa ställen består av tusentals individer, orsaka omfattande skador innan en ansökan om dispens kan sättas igång, handläggas och avgöras. När det gäller storskarv är situation än mer utmanande: det är svårt att bevisa storskarvens användning av näring, häckningsplats och konsekvenser för fiskbestånden under höstsäsongen i form av individbaserade bevis för TTV, varför dispenser i praktiken inte kan beviljas för att bekämpa skador på havsbruk och fiskeri. Detta har lett till en situation där det dispensförfarande som är baserat på naturvårdslagen inte förmår svara mot omfattningen av, det snabba tempot för och den upprepande karaktären för de skador som orsakas av vitkindad gås och storskarv.

Tabell. Dispenser för vitkindad gås (2020–2024)

År	Antal beviljade dispenser	Antal gårdar	Antar individer som fått skjutas med dispens	Antal individer som skjutits med dispens
2020	27	391	10 705	564
2021	24	139	15 126	1 404
2022	36	236	15 215	677
2023	12	22	5 545	259
2024	18	57	0	0

Anmärkning: Från och med 2023 har inga dispenser alls beviljats för ihjalskjutning av vitkindad gås, men dispenser för fördrivning (icke-dödande) har gällt fram till 2024. Under 2025 beviljades inte en enda dispens för ihjalskjutning.

Tabell. Dispenser för storskarv (2020–2024)

År	Antal beviljade dispenser	Antal dispenser som beviljats för ihjälskjutning	Antar individer som fått skjutas med dispens	Antal individer som skjutits med dispens
2020	7	4	680	160
2021	4	1	260	153
2022	5	0	2 690	389
2023	12	1	340	32
2024	2	0	150	40

Anmärkning: Under 2025 fattades flera beslut om avslag. Ihjälskjutning tilläts inte med hänvisning till HFD:s beslut, och inga tidigare beskjutningstillstånd förnyades. Endast en dispens för ihjälskjutning beviljades för en ö, men av djurskyddsskäl beviljades dispensen först från och med den 15 augusti, till skillnad från vad som angetts i ansökan. Storskarvarna flyttade vidare redan innan den 1 augusti, vilket den ansökande hade förutsett.

Statsrådets förordning om avgifter till Tillstånds- och tillsynsverket år 2026

I statsrådets förordning (1177/2025) om avgifter till Tillstånds- och tillsynsverket år 2026 finns bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets avgiftsbelagda offentligrättsliga prestationer. Baserat på 2 § i förordningen tar Tillstånds- och tillsynsverket ut en avgift som är lägre än självkostnadsvärdet för beslut om undantag från skyddet av vitkindad gås och storskarv. Avgiften är 1 500 euro. Förordningen gäller till och med den 31 december 2026.

Lagen om förebyggande och ersättning för skador orsakade av fridlysta djur

I lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (15/2022) finns bestämmelser om de grunder och förfaranden som ska iakttas vid beviljande av medel inom ramen för anslagen i statsbudgeten för att förebygga och ersätta skador orsakade av fridlysta djur. Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av verksamhet som avses i denna lag.

Enligt 6 § har livskraftscentralerna till uppgift att främja förebyggandet av skador som orsakas av fridlysta djur, handlägga och fatta beslut om skadeanmälningar och ersättnings-, stöd- och bidragsansökningar samt begäranden om omprövning av dem och verkställa bidrag, ersättning och stöd samt sköta den rådgivning, styrning, information och övervakning som anknyter till dem. Behörig statlig myndighet är den livskraftscentral inom vars verksamhetsområde en skada inträffar. Enligt 9 § har den kommunala landsbygdsnäringsmyndigheten till uppgift att konstatera och värdera skador på odling. Behörig är den kommunala landsbygdsnäringsmyndighet inom vars område en skada inträffar.

Ersättning betalas för skador som är en direkt följd av ett skadefall, inom ramen för de anslag som anvisats i statsbudgeten. Om ersättningar inte kan betalas till fullt belopp inom ramen för budgeten, minskas ersättningsbeloppet i samma proportion för alla som har rätt till ersättning.

Den som lidit skada ska med alla rimliga och till buds stående medel försöka förhindra att skador uppkommer eller förvärras. Ersättning kan vägras eller sänkas, om den skadelidande utan godtagbar orsak har förbjudit vidtagandet av åtgärder som skulle ha kunnat förhindra skadans uppkomst eller att skadan förvärras eller annars har medverkat till att den skada som avses i ersättningsansökan har uppkommit eller förvärrats.

Som skada på odling kan ersättas skada som fridlysta djur orsakat på åker, trädgård, plantskoleodling och bärgad skörd. Skador på odling konstateras och värderas av den kommunala landsbygdsnäringsmyndigheten. Stöd kan betalas till företag inom den primära jordbruksproduktionen. Skador på odling kan ersättas högst till ett belopp som motsvarar värdet av den förlorade skörden och det gängse värdet av de skadade trädgårds- och plantskoleväxterna. Värdet på skador på odling fastställs årligen med stöd av 10 § 2 mom. i viltskadelagen (105/2009) baserat på de föreskrifter som Livsmedelsverket meddelat om de normskördar och priser per enhet som ska tillämpas vid värderingen av skördeskadorna.

Bortsett från skador som fridlysta djur orsakat på produktionsdjur eller husdjur kan skador som orsakats av kungsörn på rennäring och av fiskgjuse på fiskodlingsanläggningar ersättas som skada på djur. Bestämmelser om stöd för rennäring och fiskerinäring baserat på häckande kungsörn eller fiskgjuse finns i 5 kap. i lagen. Ersättning för skador på djur kan betalas ut till fysiska personer, företag som sysslar med primärproduktion inom jordbruk och renbeteslag. Skador som storskarv orsakat det kommersiella fisket eller fiskodlingsanläggningar tillhör inte de skador som ersätts.

Livskraftscentralerna kan bevilja understöd för förebyggande av skador på odling, skador på djur, skador orsakade av kungsörn på rennäring, skador orsakade av fiskgjuse på fiskar som odlats på fiskodlingsanläggningar och skador på byggnader inom ramen för de anslag som anvisats i statsbudgeten.

Understöd kan beviljas för anskaffning av varor och tjänster samt för forskning och utvecklingsarbete. Ett villkor för att understöd ska beviljas är att de förebyggande åtgärderna bedöms minska följderna av skadorna och mildra de risker som hänför sig till skadorna. Dessutom är ett villkor att understödmottagaren inte har fått någon annan offentlig finansiering för samma åtgärd.

Beslut om understöd, ersättningar och stöd fattas av livskraftscentralerna. Utbetalningarna behandlas av Sysselsättnings-, utvecklings- och förvaltningscentret (UF-centret).

Jaktlagen

I 5 § i jaktlagen preciseras vad som räknas till vilt och vad som räknas till icke fredade djur. Viltfåglar anges i 1 mom. 2 punkten i paragrafen och icke fredade fåglar i 2 mom. 2 punkten. Enligt 37 § i jaktlagen får vilt inte jagas eller skadas, inte heller spel, häckning eller ungar störas under fredningstiden. Baserat på jaktlagen är brunbjörn, utter, järv, lodjur och knobbsäl alltid fridlysta. I övriga fall finns bestämmelser om fredningstiderna för vilt och icke fredade djur i jaktförordningen. Fredningen av varg upphörde i och med den ändring av jaktlagen som trädde i kraft i början av 2026.

Baserat på 41 § i jaktlagen kan Finlands viltcentral bevilja dispens från fredning enligt 37 §. Om det inte finns något tillfredsställande alternativ och beslutet inte äventyrar bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten, kan en dispens som avses i 41 § beviljas för fångande eller dödande av de viltfåglar och icke fredade fåglar som avses i 5 § bland annat av hänsyn till

människors hälsa, den allmänna säkerheten och flygsäkerheten eller för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten.

Dispens kan även beviljas under strängt övervakade förhållanden och selektivt för att döda, fånga eller förvara ett mindre antal vissa andra än icke fredade fåglar eller för annan förnuftig användning av dem.

I vissa fall kan fredningen av icke fredade fåglar frångås vid det så kallade anmälningförfarandet. Finlands viltcentral kan på ansökan godkänna deltagande i anmälningförfarandet, om det finns ett återkommande behov av sådana undantag på grund av verksamhetens natur och omfattning och det inte finns något tillfredsställande alternativ samtidigt som undantag från fredningen inte äventyrar bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för fågelarterna i fråga (*anmälningförfarandet*).

Anmälningförfarandet är tillåtet på trafikflygplatser som avses i 75 § 1 punkten i luftfartslagen (864/2014), i livsmedelslokaler som godkänts i enlighet med livsmedelslagen (23/2006), i avfallshanteringsanläggningar, på bär- och grönsaksodlingar som är större än 1 hektar, på pälsfarmer, på fiskodlingsanstalter och i anslutning till djurhägn för produktionsdjur.

I sitt beslut om godkännande fastställer Finlands viltcentral de fågelarter som anmälningförfarandet gäller och anger det maximala årliga fångstantalet per fågelart. En aktör som godkänts för anmälningförfarandet ska årligen göra en fångstanmälan till Finlands viltcentral. Om skyddsåtgärderna avslutas eller ändras väsentligt, ska detta meddelas Finlands viltcentral, som bedömer om anmälningförfarandet ska fortsätta att gälla.

I 43 § i jaktlagen finns det bestämmelser om handel med vilt. Paragrafen innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket handel med en viltart som jagas i Finland eller i Finlands ekonomiska zon för bevarande av viltbeståndet genom förordning av statsrådet kan begränsas eller förbjudas i hela landet eller i någon del av det eller i Finlands ekonomiska zon eller i någon del av den.

Enligt 31 § i jaktförordningen (666/1993) är handel med i Finland jagad kanadagås, sädgås, årta, alfågel, knipa, småskrake, storskrake, järpe, orre och tjäder samt med identifierbara delar av dessa fåglar och av dem tillverkade produkter förbjuden.

Viltskadelagen

I viltskadelagen (105/2009) finns bestämmelser om de grunder och förfaranden som ska iaktas när medel ur anslag i statsbudgeten beviljas för ersättning av skador som orsakats av vilt och för förebyggande av sådana skador. I princip ersätts skador orsakade av hjorddjur och stora rovdjur baserat på lagen om viltskadelagen, men enligt 5 § i lagen kan även synnerligen betydande skador som orsakats av annat vilt än hjorddjur eller stora rovdjur ersättas enligt denna lag av medel som årligen anslagits i budgeten, om den skada som viltet orsakat drabbar en viss näring på ett stort område och uppkomsten av skadan inte har kunnat förebyggas och skadorna inte kan förhindras eller minskas i tillräcklig utsträckning genom jakt på viltet i fråga.

Bestämmelser om allmänna förutsättningar för beviljande av ersättning finns i 8 § i viltskadelagen och om ersättningens belopp i 9 §. En förutsättning för att få ersättning är att den som lidit skada med alla rimliga medel som står till buds har försökt förhindra att skada uppkommer eller att en skada förvärras. Ersättning kan vägras eller den kan sänkas, om den skadelidande har medverkat till att den skada som avses i ansökan om ersättning har uppkommit

eller förvärrats eller utan godtagbar orsak har förbjudit vidtagandet av åtgärder som skulle ha kunnat förhindra att skadan uppkommer eller förvärras. Maximibeloppet av ersättningen får inte överstiga den skadade egendomens gängse värde. Om ersättningar inte kan betalas till fullt belopp inom ramen för budgeten, minskas ersättningsbeloppet i samma proportion för alla som har rätt till ersättning. Beloppen minskas dock inte vid ersättning för personskada eller vid ersättning för de skador på odling, djur eller lösöre som orsakas av stora rovdjur.

Skador på odling orsakade av vilt kan ersättas högst till ett belopp som motsvarar värdet av den förlorade skörden och det gängse värdet av de skadade trädgårds- och plantskoleväxterna. Vid beräkningen av ersättningsbeloppet för skador på odling beaktas såsom avdrag inbesparade skördekostnader och andra kostnader. Ersättning betalas inte för skador på viltvårdsfält. Enligt 26 § i lagen konstateras och värderas skador på odling av landsbygdsnäringsmyndigheten på skadefallsorten. Enligt 30 § är behörig myndighet vid behandlingen av ersättning för skador på odling landsbygdsnäringsmyndigheten i sökandens hemkommun.

Livsmedelsverket meddelar årligen föreskrifter om normskördeområden, normskördar och om priser per enhet på olika växtarter som ska tillämpas vid värderingen av skördeskador. Priserna per enhet fastställs så att de motsvarar de genomsnittliga försäljningspriserna under skördeåret i fråga. Med växtartens normskörd avses den genomsnittliga årsskörd per arealenhet som fås från normskördeområdet. Normskörden är det aritmetiska medelvärdet av skördemängderna under de fem år som föregår skådeåret. Vid beräkningen av medelvärdet beaktas inte den största och minsta skörden. Värdet av en växtarts normskörd beräknas genom att det pris per enhet som enligt Livsmedelsverkets föreskrift fastställts för växtarten i fråga används som koefficient.

Jord- och skogsbruksministeriet kan bevilja ersättning för förebyggande av skador inom ramen för anslagen i statsbudgeten. I praktiken ansöker Finlands viltcentral om anslag för förhindrande av skador och testning av jord- och skogsbruksministeriet och fattar beslut om bland annat elstängsel.

2.3 Bedömning av nuläget

Antalet vitkindade gäss som flyttar via Finland och som är strikt skyddade har ökat kraftigt och är i nuläget cirka 1,7 miljoner individer. Vitkindad gås även häckar i Finland, men den populationens storlek är avsevärt mindre. Vid en beräkning hösten 2025 observerades cirka 27 100 vitkindade gäss, vilket innebär att den population som häckar i Finland utgörs av cirka 34 000 individer. Under de senaste tio åren har de skador som orsakas av vitkindade gäss som flyttar via Finland uppgått till som mest cirka fyra miljoner euro 2022. Under 2025 var skadorna på så gott som samma nivå, trots att flera miljoner euro gått till gåsfält, forskning och förhindrande av skador.

Skadorna orsakas i huvudsak på våren. Under både 2023, 2024 och 2025 har miljöministeriet anvisat 500 000 euro per år till närings-, trafik- och miljöcentralerna (nedan även *NTM-centralerna*) för förebyggande understöd. De förebyggande medlen har i huvudsak använts för gåsherdeverksamhet.

Tabell. Kostnader för gåskonflikter (2018–2025), exklusive forskning (*inte slutgiltigt).

År	Skador på odling	Förhindrande av skador	Ersättning för gåsfält	Totalt
2025	3 705 484*	500 000	2 870 000	7 075 484
2024	2 862 461	500 000	2 870 000	6 232 461
2023	1 975 337	500 000	2 314 000	4 789 337
2022	3 981 241	500 000	450 000	4 931 241
2021	1 612 324	500 000	470 000	2 582 324
2020	3 331 039	0	506 000	3 837 039
2019	1 128 075	0	506 000	1 634 075
2018	730 106	0	506 000	1 236 106

Jaktbegränsningarna är baserade på fågeldirektivet samt förvaltningsdomstolarnas, högsta förvaltningsdomstolens och EU-domstolens rättspraxis. Östra Finlands förvaltningsdomstol har i flera beslut (bland annat 22.11.2023, beslut 2633/2023 och 31.8.2021 beslut 21/0112/3) i fråga om vitkindade gäss ansett att högljudda avskräckningsmedel inte får användas ens i skadeförebyggande syfte på våren på grund av det kan störa andra häckande fåglar. Förvaltningsdomstolen har konstaterat att fördrivning med hjälp av högljudda avskräckningsmedel på grund av deras karaktär inte kan begränsas så att de enbart påverkar vitkindade gäss. Fåglarnas allmänna föröknings- och häckningstid i Finland äger rum från april till juli, varvid alla fåglar i Finland är fredade. I sitt beslut (31.8.2021 beslut 21/0112/3) konstaterade förvaltningsdomstolen också att skjutande i luften med hagelgevär enligt förvaltningsdomstolens bedömning utgör såväl avsiktligt störande av vitkindade gäss som avsiktligt störande av andra fåglar enligt 39 § 1 mom. 3 punkten [numera 70 §] i naturvårdslagen på grund av verksamhetens faktiska följd.

Under de senaste fem åren har situationen ändrats avsevärt när det gäller dispenser för hösten, eftersom exempelvis totalt 15 685 individer av vitkindad gås, baserat på de dispenser som beviljats av NTM-centralen i Egentliga Finland hösten 2021, fick skjutas för att förhindra allvarliga skador på odling. Eftersom det inte var tillåtet att utnyttja vitkindade gäss, utan de skulle begravas eller brännas i lämpliga ugnar, uppgick användningsgraden för dispenser till endast omkring 5 procent. I de dispenser som beviljades 2023 tilläts inte längre ihjälskjutning, utan endast metoder som inte skadar vitkindade gäss, inklusive högljudda avskräckningsmedel, fick användas för fördrivning under höstflytten. Enligt de beslut som fattats av NTM-centralen i Egentliga Finland kunde dispens inte beviljas för ihjälskjutning av vitkindade gäss eftersom det preliminära forskningsresultatet av Naturresursinstitutets gåsfältsprojekt visade att användning av lösa skott är ett fungerande fördrivningssätt och därmed ett tillfredsställande alternativ till ihjälskjutning av vitkindade gäss. Beslutet överklagades hos förvaltningsdomstolen. När det gäller höstens dispenser har Östra Finlands förvaltningsdomstol i sitt beslut (22.11.2023, beslut 2633/2023) ansett att fördrivning med lösa skott dock kan anses vara ett tillfredsställande alternativ till ihjälskjutning av fåglar för att förhindra att vitkindade

gäss orsakar odlingar allvarliga skador. Senare har en studie om ärendet publicerats ([Forskning om naturresurs- och bioekonomi 12/2024](#)), där det konstaterades att lösa skott och ihjalskjutning är lika effektiva fördrivningssätt, även om ihjalskjutning ibland är effektivare. För störning av andra fågelarter som är fredade enligt naturvårdslagen under häckningstiden behövs en dispens beviljad av en närings-, trafik- och miljöcentral. Enligt den tolkning som presenterats av en arbetsgrupp vid NTM-centralen i Egentliga Finland kan undantag från häckningstiden dock inte beviljas, eftersom de övriga häckande fåglarna inte orsakar några särskilt betydande skador eller risk för sådana.

Den 6 februari 2025 fattade högsta förvaltningsdomstolen ett beslut (HFD 2025:16) i vilket den konstaterade att det beslut som NTM-centralen i Egentliga Finland fattat om att bevilja dispens för skjutande av storskarv strider mot lagen. Enligt högsta förvaltningsdomstolen hade det inte presenterats någon tillräcklig utredning om att beskjutning under höstsäsongen hade kunnat förebygga allvarliga skador på abborrhävdarna eller andra fiskbestånd. Dessutom hade det inte visats att en omfattande dispens för hela höstsäsongen skulle ha förhindrat allvarliga skador på fiskevattnen. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg också att det inte tillräckligt hade utretts att det inte skulle ha funnits några tillfredsställande alternativ till att skjuta storskarvar för att bekämpa skador på fiskevattnen. Beslutet beaktades omedelbart i praktiken: Inga tillstånd för skjutande av storskarv eller användning av avskräckningsmedel och utrustning som orsakar ljud har längre beviljats, bortsett från i ett beslut. Det beslutet visade sig vara ineffektivt, eftersom beskjutningen av djurskyddsskäl skulle äga rum så sent att storskarvarna redan hade lämnat ön.

Därmed är de åtgärder som för närvarande är möjliga endast att fälla boträd, förstöra storskarvsbon utanför häckningstiden och i vissa fall oljera ägg. I sina beslut (bland annat VARELY/8069/2023, 13.2.2025 och VARELY/594/2025, 5.5.2025) har NTM-centralen i Egentliga Finland ansett att högsta förvaltningsdomstolen genom sitt beslut har dragit upp riktlinjer som innebär att omfattande och långvarigt skjutande under hösten utan förvisning om att åtgärderna riktas till en population som häckar i skadeområdet inte uppfyller de villkor för dispens som anges i naturvårdslagen. Enligt NTM-centralen är förstörande av storskarvsbon därmed ett tillfredsställande alternativ till beskjutning för att förhindra allvarliga skador på fiskeri. Motiveringen har också varit att det inte finns några forskningsrön med stöd av vilka man kan bedöma de konsekvenser som beskjutning av storskarv har för fiskbestånd eller fiskeri efter häckningstiden. Dispens har inte beviljats för avskräckningsmedel eftersom deras fördrivningseffekt inte kan riktas till enbart storskarvar, utan risken är att även andra skärgårdsfåglar störs. Dispens kan inte beviljas för störning av sådana fridlysta fåglar som inte orsakar eller bidrar till allvarliga skador på fiskeri.

I 39 § i den upphävda naturvårdslagen (1096/1996) fanns en huvudregel som innebar att det är förbjudet att ta individer av en fridlyst djurart, men i 49 § 4 mom. i lagen fanns också en hänvisning till artikel 9 i fågeldirektivet, enligt vars punkt 1 c medlemsstaterna, om det inte finns någon annan lämplig lösning, får medge undantag från artiklarna 5–8 för att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal. Denna hänvisning ströks i samband med totalreformen och finns inte i den nya naturvårdslagen, och köttet av fåglar som dödas med dispens får inte användas. Den strukna hänvisningen till artikel 9.1 c motiveras enligt följande i RP 76/2022 rd: ”Detta beror på att grunden för fångst och användning av fåglar inte anses vara nödvändig när det gäller naturvårdslagens tillämpningsområde.” I den nationella lagstiftningen har omhändertagande och utnyttjande av byte varit en vedertagen del av jaktlagen, medan det centrala syftet med naturvårdslagen är att trygga den biologiska mångfalden. Strykningen av hänvisningen understöddes också av det att en fågel som skjutits med dispens inte behöver utnyttjas för att förhindra allvarlig skada. I sitt utlåtande (RSv 227/2022 rd – RP 76/2022 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturvårdslag och till ändring av vissa

lagar som har samband med den och RSk 42/2022 vp) har riksdagen krävt att utnyttjande av vitkindade gäss som skjutits med dispens tillåts och att regeringen omedelbart bereder en proposition om ändring av naturvårdslagen så att det med stöd av undantaget i artikel 9.1 c i fågeldirektivet blir möjligt att ta till vara och förnuftigt använda vitkindad gås som dödat med dispens. I sina svar på skriftliga spörsmål [SSS 163/2023](#) och [SSS 49/2026 vp](#) har miljöministeriet ansett att det bästa sättet att tillåta tillvaratagande och användning av vitkindade gäss som skjutits med dispens i enlighet med regeringsprogrammet är att foga vitkindad gås till jaktlagen. Denna lösning genomför den lösning som förutsätts i riksdagens skrivelse (RSk 42/2022 rd) för utnyttjande av arterna i fråga. Sedan hösten 2024, varvid användningstiden för de sista tvååriga dispenserna enligt naturvårdslagen upphörde när det gäller skjutstillstånd, har man inte fått skjuta ihjäl några vitkindade gäss på grund av att det finns ett tillfredsställande alternativ, nämligen beskjutning med lösa skott. Inte heller enligt de dispenser som beviljades våren 2024 och 2025 får man använda högljudda avskräckningsmedel under fåglarnas häckningstid, och inte heller under hösten får vitkindade gäss skjutas ihjäl, utan lösa skott ska användas utöver andra avskräckningsmedel. Enligt Naturresursinstitutets forskningsprojekt fördrivs gässen i lika stor utsträckning genom lösa skott som genom ihjälskjutning.

Utöver de vitkindade gäss som vilar på fält under sin flytt ger den population av vitkindad gås som häckar i Finland upphov till konflikter. Honor med ungar och individer som inte häckar betar och rör sig exempelvis i stadsparker, på gräsplaner på golfbanor och på badstränder, där gässens avföring ses som en hygienrisk. När det gäller de stadslevande individerna av vitkindad gås har NTM-centralen i Egentliga Finland utfört många bedömningar av behovet av dispens, det vill säga bedömt huruvida området är ett sådant viktigt område för artens livscykel som avses i naturvårdslagen och huruvida dispens för fördrivning som inte orsakar skada behövs. Vid behov har ett utlåtande begärts av den lokala NTM-centralen eller av Finlands miljöcentral, som ansvarar för uppföljningen av den häckande populationen. Dispenser har beviljats för fördrivning av vitkindade gäss med hjälp av bland annat drönare och hundar för att trygga människors hälsa och säkerhet, men ofta har det visat sig finnas ett tillfredsställande alternativ till fördrivning. Till exempel när det gäller Lahtis stad har Tavastehus förvaltningsdomstol (beslut H655/2022) konstaterat att följande metoder ska prövas i tillräcklig mån i stället för avsiktlig störning: uppstädning, stängsel, att låta gräsplaner vara oklippta och att plantera växtlighet som inte lämpar sig för gäss.

I början av 1900-talet försvann storskarven från Finland och hela Östersjön till följd av ökad förföljelse. Storskarven återvände och häckade i Finland för första gången på närmare hundra år 1996. Storskarvpopulationen växte kraftigt fram till mitten av 2010-talet, varvid det årliga antalet bon stabiliserades vid omkring 25 000 stycken. Sedan 2020 har storskarv ställvis häckat också i inlandet. Innan storskarvens höstflyttning börjar i juli kan storskarvpopulationen i Finlands havsområden uppskattas uppgå till sammanlagt drygt 120 000 individer. Den europeiska storskarvpopulationen bedöms bestå av omkring 2 miljoner individer.

Säl- och skarversättning har betalats ut genom Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF) under programperioden 2014–2020. Det är fråga om en kalkylmässig, kombinerad säl- och storskarvsersättning. Ersättning beviljades registrerade kommersiella fiskare som utövar kustfiske. Av det kalkylmässiga värdet för en fiskares fångst ersattes högst 15 procent, varav 13 procent utgjordes av ersättning för skador orsakade av säl och två procent av skador orsakade av storskarv. Ersättning betalades för åren 2016–2022. När det gäller storskarv uppgick ersättningen till cirka 100 000 euro per år. Det årliga antalet mottagare av ersättning var 200–250. Ur Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF, programperioden 2021–2027) betalas ersättning numera endast för skador orsakade av säl.

Skador orsakade av storskarv har inte ersatts med stöd av lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur. Riksdagen förutsätter dock i sitt utlåtande [RSv 193/2021 rd RP 154/2021 rd](#) att statsrådet snarast möjligt utreder de skador som storskarven orsakar det kommersiella fisket och bereder en separat regeringsproposition om stödordningen, om utredningen visar att betydande skador orsakas. Enligt Naturresursinstitutets studie (Forskning om naturresurs- och bioekonomi 56/2024) visar inte forskningsresultaten på några betydande direkta skador när det gäller storskarven. Konsekvenserna av storskarv var ringa och eller som mest måttliga bortsett från när det gällde oskyddade vattenodlingsbassänger eller bassänger med bristfälligt skydd. Undersökningen gjordes på uppdrag av miljöministeriet och var baserad på skrivelserna i den ovannämnda regeringspropositionen. Baserat på studien har man inte ansett att det behövs några stödsystem för de skador som orsakas av storskarv, eftersom inga betydande skador har orsakats.

I 5.1 punkten i regeringens proposition ([RP 154/2021 rd](#)) konstateras att det med stöd av den föreslagna lagen är möjligt att bevilja också fiskodlingsanstalter bidrag för förebyggande av skador, vilket också är det primära målet för den lag som föreslås. Enligt de uppgifter som Livskraftscentralen lämnat har endast en ersättningsansökan för förebyggande av skador orsakade av storskarv gjorts så länge lagen varit gällande. I ett beslut (VARELY/2242/2023) har NTM-centralen på motiverade grunder ansett att ersättning enligt lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur inte kan beviljas för förebyggande av skador orsakade av storskarv på fiskbeståndet. När det gäller fiskodlingsanläggningar har endast skador orsakade av fiskgjuse angetts som objekt som kan beviljas ersättning för förebyggande.

Enligt det utlåtande av den 14 januari 2022 vilket Naturresursinstitutet gett till NTM-centralen kan trycket från jagande storskarvar som häckar på öarna Iso Järviluoto och Vähä Järviluoto utanför Raumo orsaka avsevärd skada för abborrbeståndet och abborrfångsten i området och försämra förutsättningarna för det kommersiella fisket och möjligheterna till fritidsfiske. Enligt utlåtandet utgörs det centrala av det stora antalet häckande storskarvar och det faktum att kolonierna befinner sig i närheten av lekområden.

Enligt utlåtandet utgör förökningsområdena beroende på kustområde 8–23 procent av vattenarealen och mycket gynnsamma områden, i vilka 80 procent av yngelproduktion sker, 0,8–7 procent av vattenarealen. Med förökningsområde avses ett område där små yngel har påträffats. Det egentliga lekområdet är mycket mindre än så. Små abborrar finns vanligen inom några kilometer från lekområdet. Antalet abborrar varierar avsevärt beroende på kustområde. De regionala skillnaderna och hur pass lokala abborrpopulationerna är har en avgörande betydelse för bedömningen av skador orsakade av storskarv.

Av de fiskarter som har ekonomisk betydelse har konsekvenserna drabbat abborren särskilt mycket. Vid en studie som utfördes 2018 i Vasaregionen vid den finländska kusten med hjälp av abborrmärken uppskattade man att den maximala långvariga minskningen av abborrfångsten på grund av närliggande stora storskarvskolonier bestående av ungefär 3 000 par med ett konfidensintervall på 80 procent var högst 32–67 procent i närheten av storskarvskolonin och 10–33 procent på en hel statistikruta på cirka 55 x 55 km. Enligt den modellen berodde dödligheten bland över två år gamla abborrar under fåglarnas häckningstid till 8 procent på storskarven, till 29 procent på fiske och till 63 procent på naturliga orsaker (Veneranta m.fl. 2020). På det stora hela kan konsekvenserna för kustfisket och lokalt för enskilda fiskare vara mycket olika. I en metaanalys av Övergård m.fl. (2021), vilken ger en omfattande genomgång av tidigare forskningsresultat, utreddes storskarvens konsekvenser för fiskbestånden. Konsekvenserna konstaterades vara olika för olika fiskarter, och de arter som är mest sårbara för storskarvens jakt konstaterades vara mört- och abborrfiskar. Konsekvenserna på de naturliga fiskbestånden var dock svåra att särskilja från övriga faktorer som påverkar fiskbestånden.

I värsta fall kan det faktum att en storskarvskoloni häckar i närheten av en enskild fiskare dock ha dramatiska konsekvenser och få fiskaren att ifrågasätta hur förnuftigt det är att utöva näringen. För det kommersiella fisket i Raumo inom konsekvensområdet för Finlands största storskarvskoloni rasade aborrfångsten i jämförelse med fångstansträngningarna baserat på fångststatistiken samtidigt som aborrfångsten vid kusten samt söder och norr om området växte i jämförelse med fångstansträngningarna.

De skador som storskarven orsakat det kommersiella fisket visar sig totalt sett utgöra relativt små anmälda mängder, men deras verkliga omfattning är svår att bedöma. Fiskarna rapporterar årligen endast små mängder fiskar som skadats av storskarv, men vissa av skadorna registreras aldrig eftersom storskarvens jakt inte alltid lämnar tydliga spår och även misslyckade jaktförsök kan göra fisken mindre användbar. Det är frivilligt att anmäla skador, vilket ökar variationen när det gäller anmälningsaktivitet och gör det svårare att göra en helhetsbedömning.

Skador orsakade av storskarv avspeglas inte enbart i direkta spår av jakt. De kan också påverka fiskarnas beteende och rörelsemönster, till exempel genom att mota fiskstim till grundare vatten eller helt fördriva dem från fångstområden, vilket minskar fångsten utan att det uppstår några egentliga skadade fiskar. Flera fiskare upplever nämligen att skadorna framför allt är indirekta: fisket blir mindre lönsamt, det är svårt att byta fångstområden och fiskstimmens beteende förändras.

Trots att skadornas omfattning varierar beroende på år och område, är de ekonomiska konsekvenserna av storskarven konkreta. Under 2020 anmäldes över 25 ton fångst som skadats av storskarvar, vilket utgjorde en förlust på cirka 50 000 euro, och i tidigare enkäter har fiskare uppskattat att den ekonomiska förlust som storskarven årligen orsakar har stigit till flera tusen euro per fiskare. Den art som drabbas av flest skador är abborre, men även strömming, nors, siklöja, sik och gös lider. Skadorna uppkommer framför allt i Bottenhavet och Kvarken, där storskarvstätheten är som störst.

Fiskarna upplever att konsekvenserna av storskarv skiljer sig från dem av säl: Sälar orsakar vanligen tydliga skador på fångstredskap och fångst, medan skadorna av storskarv desto oftare tar sig uttryck i fiskstimmens och fiskarnas beteende. Flera kustfiskare upplever också att storskarven avsevärt försvårar fiskeverksamheten, och framför allt i Kvarken bedömer närmare hälften av fiskarna att storskarven fördrivar fiskarna från de traditionella fångstområdena. Totalt sett återspeglas de skador som orsakas av storskarvar i statistiken, men de indirekta konsekvenserna på fiskets lönsamhet och fiskstimmens beteende spelar på många ställen en ännu större roll.

Intervjustudier från åren 2015–2020 visar att många fiskare i kustområden upplever att storskarven skadar fisket till och med mer än sälen gör. Storskarven äter gös-, lax-, abborr- och sikyngel och fångad fisk direkt ur fångstredskap, och deras närvaro ändrar fiskarnas beteende på ett sätt som minskar fångstmängden: Abborren flyr till grundare vatten eller sänkor och stora storskarvsflockar kan skingra abborrars och strömmingars lekstim. Fiskare har även berättat om tömda ryssjor och sikar med hackskador, samt om att vissa har blivit tvungna att sluta använda sig av traditionella metoder för nätfiske på grund av ständig förlust. I vissa fall har det att storskarvar fördrivits eller kolonier flyttats dock gjort att fångstmängden ökat.

I mer omfattande intervjuer från Östersjöområdet ansåg fiskare att påverkan på djurbeståndet – såsom jakt och behandling av ägg – är ett av de viktigaste sätten att mildra skadorna orsakade av storskarv, eftersom störningsåtgärder endast förflyttar problemet någon annanstans och tekniska lösningar anses vara mindre effektiva än vid bekämpning av sälproblem. Ekonomisk

kompensation anses vara otillräckligt och anses inte lösa problemet, eftersom fiskare framför allt vill kunna utöva fiske på ett lönsamt sätt och i form av en naturnära näring.

En stor källa till oro är även storskarvens konsekvenser för hotade vandringsfiskbestånd, av vilket det finns mycket få forskningsresultat från Finland. Laxartade fiskar kan utgöra objekt för eventuell predation bland annat vid älvmyningar under smoltens vandring. På vissa ställen kan detta påverka revitaliseringsmålen för hotade fiskbestånd.

Under de senaste åren har EIFAAC (European Inland Fisheries and Aquaculture Advisory Commission), som lyder under FAO, utarbetat och samlat in flera handlingar om storskarvens (Great Cormorant) konsekvenser för insjöfiske, kustfiske, vattenodling och den biologiska mångfalden. Det växande antalet storskarvar orsakar avsevärda socioekonomiska förluster på flera olika håll i Europa och ekologisk skada på Europas fiskeri och vattenodling: De årliga ekonomiska förlusterna överskrider 350 miljoner euro, och många fiskodlingar och fiskesällskap kämpar med förlorad fångst, extra arbete och osäkra investeringsutsikter. Storskarven äter uppskattningsvis 365 000 ton fisk per år, vilket kan försämra tillgången till inhemsk fisk och öka importberoendet. Konsekvenserna på naturen är lika stora: Storskarvens jakt kan göra det svårare för hotade eller minskande fiskarter, såsom lax, harr och ål, att överleva. Dessutom kan deras häckande kolonier förändra omgivningen kraftigt – trädbestånd dör, jordmånen eutrofieras och näringsämnen sköljs ut i vattendrag, vilket kan snabba på eutrofieringen och försämra vattnets ekologiska status.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att i enlighet med regeringsprogrammet låta vitkindad gås och storskarv omfattas av jaktlagen, slopa onödiga jaktbegränsningar i fråga om arterna och samtidigt se till att näringsidkare får rättvis ersättning för skador. Syftet är att utnyttja flexibiliteten i fågeldirektivet så effektivt som möjligt, så att de skador och övriga kostnader som fåglarna orsakar fås under kontroll. Ett ytterligare syfte är att underlätta ställningen för de aktörer som lider av upprepade skador och göra det möjligt att använda köttet av vitkindade gäss och storskarvar som omhändertagits lovligen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att jaktlagen ändras så att storskarv och vitkindad gås fogas till förteckningen över vilt. Enligt förslaget är vitkindad gås och storskarv fridlysta året om, men lagen innehåller undantag från fridlysningen vilka gör det möjligt att förebygga skador orsakade av arternas jakt. Till regleringen fogas en skyldighet att göra en fångstanmälan. Fridlysningen kan frångås även med dispens beviljad av Finlands viltcentral. Försäljning av fångad vitkindad gås och storskarv är förbjuden, men det är möjligt för jägarna att utnyttja fångsten i sitt eget hushåll.

Lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur ändras så att ersättningen av skador orsakade av vitkindad gås fortsätter enligt nuvarande praxis. Därmed fortsätter miljöförvaltningen att svara för finansieringen för ersättning av skador orsakade av

vitkindad gås och förhindrande av sådana fram tills att vitkindad gås och storskarv fogas till bilaga II del A eller II del B till fågeldirektivet.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Allmänt

Fördelarna med dessa ändringar är anmärkningsvärt större än med alternativet att överföra all förvaltning av arterna inklusive ersättningsförfarandena till jord- och skogsbruksministeriet, Finlands viltförvaltning, Livsmedelsverket och de kommunala landsbygdsnäringsmyndigheterna. Det är sannolikt att Finlands viltcentral kan utfärda dispenser avsevärt snabbare än Tillstånds- och tillsynsverket. Skydds jakt med direkt stöd av lag minskar byråkratin avsevärt och kan sannolikt göra att staten behöver betala ut färre ersättningar för skador på odling. Detta minskar även kommunernas börda när det gäller bevis på skador och livskraftscentralernas handläggning av ersättningsärenden, ifall att skadorna faktiskt minskar. Trots att handläggningstiderna gick från att tidigare vara flera månader till att nu vara rimliga (under 2024 tog det i genomsnitt 1,5 månader från det att en ansökan kom in till att ett beslut fattades), handläggs Finlands viltcentralers dispenser utan undantag avsevärt snabbare och förmånligare. Exempelvis är tillstånd för att fördriva stora rovdjur avgiftsfria. Ännu saknas erfarenhet av hur snabbt Tillstånds- och tillsynsverket handlägger tillstånd, men det femdubblade handläggningspriset (1 500 euro per tillstånd) kan innebära färre ansökningar. Anmärkningsvärt när det gäller storskarv är att prestationsavgiften för privatpersoner som ansöker om dispens för storskarv utan ekonomiskt syfte, till exempel för skador på en ö med sommarstuga, fortfarande är 316 euro.

Endast en dispens (enligt situationen den 2 april) har sökts sedan den 1 januari 2026. Den anmärkningsvärda höjningen av prestationsavgiften fick de ansökande att ansöka om dispens (20 stycken) före 2026. Därmed pågår handläggningen av tillstånd fortfarande i flera månader. Inte heller några ansökningar om dispens för storskarv har anhängiggjorts under 2026.

Tabell. Alla dispensbeslut fattade av NTM-centralen i Egentliga Finland (2021–2025) och Tillstånds- och tillsynsverket (2026) samt dispensbeslut som gäller vitkindad gås och storskarv.

År	Alla	Vitkindad gås	Storskarv
2026	101	20	2
2025	228	28	13
2024	150	21	5
2023	196	48	15
2022	153	63	6
2021	131	36	5

Enligt förslaget behövs ingen dispens för skador på odling orsakade av vitkindad gås och på fiskbestånd och fiskerinäring orsakade av storskarv, utan man kan omedelbart ta itu med problemen när vissa villkor uppfylls. Skydds jakt minskar dessutom byråkratin och för de

sökande finns i praktiken inga kostnader för tillstånd som gäller flygfält, odlingar, områden i närheten av fångstredskap, fiskodlingar och viktiga förökningsområden för fiskar. Situationen när det gäller ihjalskjutning och utnyttjande görs mer flexibel än i nuläget och modellen minskar även mängden ersättningar för skador och kostnader för förhindrande av skador, och innebär därmed besparingar i anslagen för momentet Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden (35.10.63).

Modellen ger inte upphov till någon avsevärd omfördelning av personalresurser, bortsett från de nya tillståndshandläggare som Finlands viltcentral behöver. De behövs för uppskattningsvis 1,5 årsverken, vilket motsvarar 134 000 euro i årliga lönekostnader. Dessa utgifter ska täckas av Tillstånds- och tillsynsverkets omkostnader.

Samtidigt blir Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter avsevärt lättare, eftersom utfärdandet av dispenser, de överklagandeprocesser som hänför sig till det och den artspecifika rådgivningen upphör när det gäller dessa arter. Därmed minskar verkets nuvarande arbetsbörda avsevärt, vilket möjliggör en omfördelning av resurser utan att några extra resurser behövs.

Trots att skydds jakt innebär en minskad handläggning av dispenser, kommer dispenser även att sökas för övriga situationer, av vilka endast vissa är kända. Dispenser kommer att sökas för problem med lukt och förstörda trädbestånd och badstränder. Avgifterna för dispenser räcker inte till för att finansiera handläggningen av tillstånd och en betoning på jaktvårdsavgifter kan inte vara en lösning för utfärdande av dispenser. I ett svar på skriftligt spörsmål SSS 672/2022 som gäller uttalandet RSk 42/2922 rd, i vilket riksdagen förutsätter att dispensärenden som gäller vitkindade gäss överförs från Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Karelen och att dispensförfarandet samtidigt görs smidigare, har miljöministeriet uppskattat att en omorganisering kräver extra resurser motsvarande fyra årsverken (0,3 miljoner euro). Uppskattningen omfattade dock antagandet att tillräckliga permanenta resurser fås för skötsel av den centraliserade dispensuppgiften. Den dåvarande uppskattningen av resursbehovet kan därmed inte jämföras med denna situation.

För en reform krävs ändringar i Finlands viltcentrals informationssystem. Oma riista för att säkerställa att fångst av vitkindad gås och storskarv rapporteras. Ändringarna ska vara gjorda senast i höst. Enligt en bedömning behövs 190 000 euro för utvecklingsarbetet, varav 180 000 euro går till köpta tjänster och 10 000 euro till Finlands viltcentrals eget arbete. Det årliga behovet av fångstrapportering och underhåll av tillståndsförfarandet kommer att vara cirka 40 000 euro.

Skadeersättningar och understöd för att förhindra skador sköts genom ansöknings- och ersättningssystemet för skador på djur, odlingar, fiskodlingsanläggningar och renskötsel orsakade av fridlysta djur vilka betalas med stöd av naturvårdslagen. Digitaliseringen av systemet har redan varit föremål för en investering på 335 000 euro (projektet genomfördes 2022–2023).

I Finland har man provat sirener, gasbollar, hökdrakar, mänskliga figurer, gaskanoner, automatlasrar, handlasrar, gåsherdar, fördrivande hundar och drönare, men inga av dessa har gett permanenta resultat som avsevärt minskar mängden skördeskador. I flera studier har man testat aktiva avskräckningsmedel i olika förhållanden, och alla ger resultat som går i samma riktning: gässen kan skrämmas bort med aktiva metoder, men för att de ska hållas borta krävs återkommande ansträngningar och de kan därmed ha låg kostnadseffektivitet.

I en dansk studie (Sørensen m.fl. 2026) intervjuades 54 jordbrukare som har problem med vitkindade gäss. Den information som studien gav är avsevärt mer omfattande än vad som är

realistiskt att uppnå genom vetenskapliga experiment. Jordbrukarnas erfarenheter jämfördes även med vetenskapliga bevis. Enligt deras erfarenheter är passiva avskräckningsmedel (till exempel fågelskrämmor) endast effektiva inom några hektar och effekten räcker i 4–6 dagar innan gässen vänjer sig vid dem. Aktiva metoder och ljudbaserade avskräckningsmedel är effektiva på ett stort område, men under kort tid. Enligt en studie utförd på vitkindade gäss försedda med gps-sändare i Guldborgsund kommun störde aktiv avskräckning endast en liten del av gässen på hela området. Nya gäss anlände snart efter avskräckningsåtgärden, eftersom de inte hade upplevt störningen och tryggt kunde utnyttja näringsresurserna. Gaskanoner, andra ljudbaserade avskräckningsmedel och skydds jakt gör dock störst nytta när det gäller areal i förhållande till varaktighet. För en effektiv skydds jakt krävs att jägarna snabbt reagerar och agerar när jordbrukaren har behov av skydd för sina fält. Jaktarrendeaftal där jägarnas roll i fördrivningen och skydds jakten definieras separat kan förbättra samarbetet. Även samarbete med grannjordbrukare och användning av ostörda betesfält (gåsfält) gör metoden effektivare. Eftersom exempelvis grüngödslingsvallar och gåsfält inte omfattas av begränsningen, finns det skäl för jägarna att aktivt samarbeta med jordbrukare för att kunna identifiera användningssyftet för olika skiften. Detta även för att jordbrukare inte ska bli utan miljöersättning för gåsfält. Tanken är att skydds jakt endast ska bedrivas på sådana skiften där jordbrukaren anser att det behövs och är lämpligt utan att villkoren för jordbrukarstöd försummas.

På viktiga rastplatser för vitkindad gås i Östra och Sydöstra Finland finns inga naturliga betesområden för gäss alls, exempelvis naturängar. Vitkindade gäss kan alltså inte beta någon annanstans än på fält. På grund av bristen på naturliga betesområden är ett omfattande nät av gåsfält på vilka gässen fritt kan beta nödvändigt för att minska skadorna på odling. Syftet är att även framöver stöda gåsfält som en del av konflikthanteringen. Det bör dock observeras att jordbruksområden inte kan reserveras endast för betande gäss, utan den vall som odlas behövs även för mjölkboskap. En lönsam näring kan inte baseras endast på ersättningar för gåsfält och skador.

Regleringen förväntas åtminstone i någon mån minska de skador på jordbruk som orsakas av vitkindade gäss. Skadorna har redan under lång tid i synnerhet drabbat vårodlingar, vallar och i början av växtsäsongen foderväxter i Södra och Östra Finland. Konsekvenserna kan även resultera i att vitkindade gäss börjar bete sig mer som sådana arter som jagas. Det faktum att skydds jakten uttryckligen riktas till fält med oskördad gröda är avgörande för att förebygga skador under just de kritiska tidpunkter då betande flockar av vitkindad gås kan totalt förstöra eller allvarligt försämra växtligheten. Genom att fastslå att en flock ska bestå av minst fem individer är det lättare att välja åtgärder och säkerställs att åtgärderna endast används i sådana situationer där sannolikheten för att skada uppstår är avsevärd. Det faktum att lagen träder i kraft på hösten innebär att regleringen redan är i bruk när gåsflockar som återvänder till övervintringsområden fortfarande kan orsaka skador på höstodlingar, om skörden inte ännu är klar. I nuläget har odlingen av spannmål som sås på hösten i det närmaste upphört i skadeområdena, eftersom vitkindade gäss äter spannmålsbroddarna på våren. Risken att råg och vete som sås på hösten och mångåriga vallar tar skada är avsevärt större än när det gäller icke-ätbara odlingsväxter. Konsekvenserna är dock som störst på våren, då vitkindade gässens användning av näring är som intensivast, värdet på skadorna är klart högre och konsekvenserna för möjligheten att hålla området vid östra gränsen bebott och gårdarnas möjligheter att fortsätta sin näring är större. Regleringen är även till stöd för försörjningsberedskapen, eftersom gårdarnas egen foderproduktion är en viktig del av lönsamheten när det gäller husdjursproduktion, och det är inte lätt att på marknadsvillkor ersätta de förlorade foderväxterna med högt proteininnehåll.

De konsekvenser som orsakas av storskarv drabbar framför allt det kommersiella och småskaliga fisket i kusttrakterna samt fiskodlingen. Praktisk erfarenhet från Danmark visar att

fördrivningen av storskarv blir effektivare om avskräckningsmedlen förstärks med begränsad dödande fördrivning. Behovet av att kontrollera de skador som storskarven orsakar fiskeriet baserar sig på såväl nationella som internationella forskningsrön, enligt vilka det i närheten av stora storskarvskolonier kan uppstå lokalt sett avsevärda konsekvenser för fiskbeståndet, fisket och förutsättningarna för fiskeriet. Konsekvenserna kan återspeglas i bland annat fiskarnas dödlighet, fiskarnas beteende, skador av jakt och lönsamheten för fisket, i synnerhet i kustområden. Det ska dock samtidigt beaktas att forskningsrönen om konsekvenserna delvis är motstridiga och svårtolkade, och att det i Finland inte finns något vetenskapligt bevisat tryck från jagande storskarvar som i hög grad påverkar populationerna för viktiga hushållsfiskar längs hela kusten. Storskarvspopulationen kan därmed inte anses vara en enskild avgörande faktor för utvecklingen av till exempel aborr- eller gösbeståndet, vilken även påverkas av andra viktiga bakomliggande faktorer, såsom eutrofiering och dess indirekta konsekvenser.

I studierna har man betonat att konsekvenserna av storskarvar vanligen är lokala och varierar beroende på område. Därför kan konsekvenserna inte bedömas enbart baserat på den totala fångsten i stora havsområden eller fiskbeståndets biomassa. På lokal nivå kan konsekvenserna vara betydande för fiskeriet, trots att statusen för fiskbestånden i hela havsområdet är god. Denna synvinkel är extra framstående när det gäller kustfiske, vilket baserar sig på lokala fiskresurser och begränsade fiskeområden. Till exempel abborre och gös är rätt lokala arter i kustområden, varvid ett långvarigt och kontinuerligt tryck från jagande storskarv i området kan kumuleras och slutligen avspeglas i det lokala fiskbeståndets storlek och struktur.

I inhemska studier har man upptäckt att stora storskarvskolonier kan påverka fiskgemenskaperna och fisket i kustvatten, i synnerhet i abborrdominerade områden. Konsekvenserna omfattar inte endast direkt jakt, utan även fiskarnas beteende. Fiskarnas sätt att reagera på predationstryck – oavsett om det orsakas av storskarv eller andra rovdjur – kan leda till att bytesfiskar flyttar, att flockar ändras eller försiktigare beteende. Sådana förändringar har direkta konsekvenser för fisket, vilket i stor utsträckning baserar sig på att fiskarnas beteende kan förutses och fångstredskap användas effektivt. Om fiskarna ändrar sitt beteende eller försvinner från fångstområden blir fisket mindre effektivt och kostnaderna större. Detta har särskilt stor betydelse vid kommersiellt fiske, där det på grund av tillståndssystemen ofta inte är möjligt att byta fiskeområde.

Dessutom har det konstaterats att storskarven kan jaga effektivt både enskilt och i flock, och deras jaktstrategi kan variera enligt miljöfaktorer och årstider. I synnerhet jakt som sker i flock kan öka trycket lokalt och förstärka konsekvenserna för fiskbeståndets beteende. Det är inte heller enbart fråga om konsekvenser under lektiden, utan exempelvis jakt på lekmogna individer på hösten kan direkt minska lekbeståndet nästa vår. Det är dock utmanande att bevisa dessa konsekvenser vetenskapligt, och det finns få långvariga uppföljningsstudier från de finländska förhållandena.

I Naturresursinstitutets studier har olika metoder för att bedöma konsekvenserna av storskarv använts, och resultaten återspeglar fenomenets komplexitet. Till exempel studier baserade på PIT-taggar gör det möjligt att bedöma hur trycket från jagande storskarv riktas och dess eventuella kumulativa konsekvenser för fiskbeståndet på lång sikt. Videouppföljning med fokus på enskilda fångstsituationer, exempelvis i närheten av ryssjor, kan i stället skildra ett begränsat fenomen, men ger inte en heltäckande bild av de fullständiga konsekvenserna som storskarven har för fiskbeståndet i området eller de kumulativa konsekvenserna av trycket från jagande storskarv. Därmed går det inte att baserat på enskilda studier fatta långsiktiga beslut om den totala skada som storskarven orsakar fiskeriet.

I internationell forskningslitteratur har man däremot dokumenterat avsevärda konsekvenser som storskarven har för bland annat vandringsfiskars dödlighet i smoltskedet, insjö- och kustfisket och fiskodlingsbestånd. I synnerhet i situationer där fiskbestånden redan är försvagade kan predation försvåra deras överlevnad. Även i den internationella politiska debatten granskas förvaltningen av storskarv i allt högre grad som en del av förvaltningen av ekosystembaserade naturresurser, där lokala konsekvenser och kumulativa risker identifieras som centrala faktorer.

Forskning om konsekvenserna av storskarv innebär fortfarande osäkerhet, och inte alla påverkansmekanismer kan kvantifieras exakt på grund av de komplicerade kustekosystemen. Det faktum att forskningsrönen delvis är bristfälliga innebär dock inte att det inte kan förekomma konsekvenser som är biologiskt trovärdiga och betydande för fiskeriet. Därför är det motiverat att granska förvaltningen riskbaserat: när påverkansmekanismer är kända och det finns möjlighet till lokal skada, kan riktade åtgärder anses vara motiverade.

Syftet med propositionen är inte att äventyra storskarvpopulationen eller få arten att minska generellt, utan att beroende på område möjliggöra riktade och flexibla åtgärder i situationer där risken för att storskarven orsakar skador på fiskeriet är avsevärd. Det är fråga om adaptiv förvaltning baserad på proportionalitetsprincipen där såväl osäkerhet när det gäller forskningsrön som den biologiska trovärdigheten och den ekonomiska betydelsen för lokala och kumulativa konsekvenser i synnerhet för kustfisket beaktas.

Det kan ta år innan konsekvenser kan konstateras. Tidsmässigt begränsad jakt i närheten av fångstområden förhindrar även att verksamheten sker under den känsliga perioden under häckningen. Skyddsavståndet på 300 meter från häckningsplatser säkerställer även att stora rovfåglar kan häcka ostört tills ungarna kan flyga.

I regeringsprogrammet fastslås följande:

- 1) Onödiga jaktbegränsningar i fråga om livskraftiga arter, såsom storskarv och vitkindad gås, slopas
- 2) och arterna överförs till att omfattas av jaktlagen.
- 3) Samtidigt ser man till att näringsidkare får en rättvis ersättning för skador.
- 4) Regeringen verkar för att arterna tas bort från fågeldirektivets förteckning över strikt skyddade arter.
- 5) Kött av fåglar som omhändertagits med stöd av dispens ska kunna utnyttjas.

Genom detta förslag genomförs alla dessa skrivelser i regeringsprogrammet. Onödiga jaktbegränsningar slopas med hjälp av skyddsjakt, vilket möjliggör punkt 5 om utnyttjande. Arterna börjar även omfattas av jaktlagen i fråga om skyddsjakt och utfärdande av tillstånd. Rättvis ersättning genom lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur garanterar full ersättning för skador på odling, vilket har garanterats även hittills. Detta är en kostnadsneutral modell där ingen notifiering behövs, eftersom den myndighet som ersätter skador eller den rättsliga grunden till ersättning inte ändras. Arten förblir även fullständigt fredad. Dessutom behövs knappt några budgettekniska ändringar, eftersom det fortfarande är miljöförvaltningen som svarar för ersättning. Modellen är mycket lik den som används i Sverige och som innebär att det strikta skyddet för vitkindad gås frångås genom en jaktförordning trots att arten inte heller i Sverige är en art som jagas i enlighet med bilaga II till fågeldirektivet. Det är viktigt att tillvaratagande och utnyttjande bortsett från kommersiellt utnyttjande möjliggörs

på samma sätt som i Sverige. EU-påverkan som gäller vitkindad gås och storskarv genomförs aktivt på basis av E-skrivelsen om revidering av fågeldirektivet (E 11/2025 rd) i samarbete med jord- och skogsbruksministeriet och statsrådets kansli. Skadorna som orsakas av vitkindad gås och storskarv och situationen i Finland har tagits upp vid flera möten mellan jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet och kommissionen samt med andra medlemsländer. Påverkansarbete till förmån för en överföring till bilagan utförs på alla möjliga nivåer från tjänstenivå till politisk nivå. När det gäller påverkan på politisk nivå kan ministrarnas bilaterala möten med kommissionen och ministrar från andra medlemsstater särskilt nämnas.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Om vitkindad gås och storskarv fogas till 5 § i jaktlagen som fredad viltarter och fredningen frångås genom jaktlagen, ändras den behöriga myndigheten till Finlands viltcentral. Framöver kan dispens därmed sökas hos Finlands viltcentral i stället för Tillstånds- och tillsynsverket för att störa, fånga eller döda vitkindad gås eller storskarv. Till övriga delar bibehålls livskraftscentralernas behörighet när det gäller ersättning av skador orsakade av vitkindade gäss, beviljande av understöd för förhindrande av skador och rådgivning. Därmed omfattas till exempel skydd av förekomstplatser för arterna i bilaga I till fågeldirektivet (79 § i naturvårdslagen) fortfarande av livskraftscentralernas behörighet. För dispenser som gäller störning av andra häckande fåglar än viltfåglar svarar fortfarande Tillstånds- och tillsynsverket.

Enligt högsta förvaltningsdomstolens beslut ([HFD:2015:104](#)) ska den myndighet som fattar beslut om dispenser bedöma huruvida det finns något tillfredsställande alternativ för att förhindra allvarliga skador orsakade av gäss än beskjutning av gässen i enlighet med det som presenterats i ansökan. HFD konstaterar att den möjlighet till undantag som avses i artikel 9.1 i fågeldirektivet enligt Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis ska tolkas snävt. Undantag kan endast godkännas om det inte finns något möjligt tillfredsställande alternativ för att förebygga skada. I dessa särskilt nämnda fall kan det genom flera års erfarenhet och studier konstateras att det inte finns några sådana alternativ som kan anses vara tillfredsställande för näringslivet. Den enda fungerande metoden är att foga vitkindad gås till bilaga II till fågeldirektivet, varvid populationen kan begränsas genom jakt. En sådan ändring kommer sannolikt inte att ske under de kommande åren, eftersom Norge redan två gånger har försökt ändra Bernkonventionen utan att EU-medlemsstaterna varit eniga i frågan. Inte heller en uppdatering av tolkningsanvisningen tros ändra rättspraxisen direkt, eftersom kommissionens vägledningsdokument inte är juridiskt bindande trots att de har faktisk betydelse vid tolkningen av fågeldirektivet. Kommissionen har i flera repriser, bland annat i Europaparlamentets skriftliga spörsmål, betonat att medlemsstaterna ska använda den flexibilitet inklusive dödande metoder som fågeldirektivet innebär. Därför behöver myndighetens bedömning och bevisbörda från fall till fall mildras och bestämmelser utfärdas direkt i lag.

När det gäller storskarv har det i många avseenden funnits fler alternativ. NTM-centralen i Egentliga Finland har beviljat tillstånd för att förstöra storskarvsbon, oljera ägg och skjuta fåglar, vilket leder till att om bestämmelser utfärdas endast inom jaktlagens tillämpningsområde och skjutningen sker endast genom dispenser, blir det möjligt skjuta fåglar endast i en situation där ihjälskjutning tillåts. Till följd av det storskarvsavgörande som HFD gjorde i början av 2025 har beskjutning i praktiken inte varit ett alternativ. Situationen kommer inte att ändras utan avsevärd betoning på forskning om de konsekvenser som dispensjakt har för skyddet för fiskbestånden.

I nuläget har den kommunala landsbygdsmyndigheten med stöd av 9 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur till uppgift att endast konstatera och bedöma

skador på odling. Eftersom livskraftscentralernas behörighet när det gäller handläggning av ersättningar förblir densamma, har förslaget inga konsekvenser för kommunernas uppgifter.

Vid genomförandet spelar tydliga ansvarsområden en viktig roll. Finlands viltcentral svarar för att ta emot fångstrapporter från skydds jakt, för statistikföring och för direktivrapportering till kommissionen till den del som det är fråga om undantag som gäller viltarter. Vid behov kan Finlands viltcentral utarbeta en praktisk guide eller anvisningar för jägare för ansvarig genomföring och skötsel av anmälningsplikten. Livskraftscentralerna fortsätter ersätta jordbruksskador orsakade av vitkindad gås, beviljar understöd för förebyggande av skador och tillhandahåller rådgivning för hantering av skador. Tillstånds- och tillsynsverket handlägger dispenser för arter som är skyddade av naturskyddslagen, men framöver omfattar detta inte vitkindad gås och storskarv eftersom de börjar omfattas av jaktlagen i form av fredade viltarter. Naturresursinstitutet förvaltar populations- och förekomstuppföljningen av vitkindad gås och storskarv, och vid behov samordnas de praktiska omständigheterna för tillsynen av i Jakt- och fiskeövervakningens samarbetsgrupp bestående av jord- och skogsbruksministeriet, Forststyrelsen, Polisstyrelsen, Finlands viltcentral och Gränsbevakningsväsendet. Tillämpning är vanligen baserad på tillgänglig observationsdata, inklusive rutmaterial från tjänsten laji.fi och identifierbarheten för häckande kolonier som observeras i terrängen. Beroende på tillämpningsbehov beaktas uppgifter om rovfäglars boplatser som tillgängliga för myndigheter och av skyddsskäl som sekretessbelagda uppgifter.

Regleringen minskar behovet av dispensansökningar som gäller specifika fall, som ofta är utmanande och vars handläggning sannolikt är lika långsam och kräver lika omfattande bevismaterial hos TTV som tidigare hos NTM-centralen i Egentliga Finland. När villkoren för skydds jakt föreskrivs tydligt på lagnivå blir fokus för tillsynen att se till att jakten genomförs inom ramen för de lagstadgade villkoren i stället för att myndigheten bedömer villkoren för ett tillstånd detaljerat. Säkerhetsavståndet för boplatser är lättolkat och kräver inte att några detaljerade koordinater offentliggörs, vilket underlättar tillsynen och minskar registreringskyldigheten. Ett fångstanmälningssystem möjliggör uppföljning i realtid utan några nya administrativa strukturer.

4.2.3 Ekonomiska konsekvenser

Regleringen bedöms inte innebära några anmärkningsvärda nya kostnader för staten. Livskraftscentralernas utgifter för ersättning och understöd för skador fortsätter som förut, men skydds jakten kan på lång sikt minska behovet av ersättning, i synnerhet för jordbruksskador under våren. Ett fångstanmälningssystem kan huvudsakligen tas fram med hjälp av Finlands viltcentrals befintliga informationssystem och kräver inget separat systemprojekt. Det är dock skäl att avsätta resurser för att ändra informationssystemen och säkerställa fångstrapportering när det gäller vitkindad gås och storskarv och för underhåll. Vid fiskeri kan regleringen minska jaktsskador och effektivisera avkastningen av odlingar, vilket är till stöd för fiskföretagens lönsamhet utan att öka statens kostnader. CAP-finansierade gåsfält kompletterar regleringen och omfattas fortsättningsvis av den normala finansieringen (cirka 2,85 miljoner euro under 2024), och den nya regleringen innebär inte att de behöver ändras.

Regleringen förbättrar verksamhetsförutsättningarna i jordbruksområden, i synnerhet i de områden där gås- och storskarvsproblem redan länge har belastat jordbruks- och fiskenäringen. Gränserna för skydds jakten garanterar att verksamheten inte omfattar häckningsområden eller andra ekologiskt sett känsliga platser, vilket tryggar den biologiska mångfalden och förhindrar att skyddade rovfåglar störs. Förfarandet stärker markägarnas och näringsutövarnas rätt att skydda sin egendom i situationer där skador förekommer upprepat och alternativa metoder redan har använts. Samtidigt stöder det den allmänna acceptansen genom att rikta åtgärder till

specifika skadefall och bevara de andra metoderna för skadehantering tillgängliga genom 41 b § i jaktlagen.

Hittills har skador på odling orsakade av vitkindad gås alltid ersatts till fullt belopp under moment [35.10.63](#) (Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden) under miljöministeriets huvudtitel i statsbudgeten. Ersättningarna finansieras inom ramen för anslagen i planen för de offentliga finanserna och i statsbudgetarna, och inga ändringar föreslås i detta. I regeringsprogrammet konstateras att man, samtidigt som arterna börjar omfattas av jaktlagen, ser till att näringsidkare får en rättvis ersättning för skador. Enligt miljöutskottets betänkande om lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (MiUB 10/2021) är det faktum att ersättningen för skador betalas till fullt belopp en viktig faktor för att uppnå målen med lagförslaget. Hur trovärdigt ersättningssystemet uppfattas är helt beroende av om finansiering som är tillräcklig sett till mängden skador beviljas för finansiering av ersättningar antingen genom att finansiering avsätts eller genom att anslagsnivån i momentet höjs. Ersättningsförfarandet och beviljandet av understöd för förhindrande av skador ska fortsätta som förut, så när det gäller ersättningar görs inga ändringar alls.

På NTM-centralen i Egentliga Finland var personalresursen för utfärdande av dispenser för vitkindad gås och storskarv inom miljöförvaltningen 2024 uppskattningsvis 1,35 årsverken. Kostnader uppstår för den arbetstid som går åt till beslut om dispenser (föredragande och beslutsfattare). Enligt en bedömning gjord av de sakkunniga som handlägger ärendena är dispenser för storskarv arbetsammare att handlägga. Kostnaderna för NTM-centralen i Egentliga Finland har minskat, vilket beror på bland annat effektivare processer och att andelen ansökningar som gäller vitkindad gås har minskat. Behovet av personalresurser har inte ändrats i och med att den myndighet som utfärdar tillstånd har ändrats, eftersom samma personal överfördes direkt till Tillstånds- och tillsynsverket.

Den ändring som föreslås för viltförvaltningen torde innebära såväl mer rådgivning som ett större antal ansökningar när det gäller dispenser för annat än jordbruksskador. Det vill säga att de faktiska kostnaderna sannolikt är större. Uppskattningsvis behövs 1,5 årsverken (134 000 euro) för Finlands viltcentrals personalresurser och 40 000 euro för administreringen av informationssystemen. Därför ska 174 000 euro i form av ett permanent tillägg till ramverket avsättas för moment 30.40.50 om främjande av vilthushållningen. Till följd av den kostnadsneutrala propositionen kan ett ökat anslag inte finansieras genom att höja viltvårdsavgiften, utan finansiering för uppgifterna ska genomföras genom Tillstånds- och tillsynsverkets omkostnader, vilka inte längre kräver lika stora resurser för handläggning av tillstånd, överklagandeprocesser och rådgivning.

Fram till slutet av 2025 hade ett specialiseringsuppdrag för en så kallad artskadekoordinator (ett årsverke) ledigförklarats vid NTM-centralen i Egentliga Finland. På NTM-centralen i Egentliga Finland arbetade dessutom en planerare som utförde artuppföljning motsvarande 0,25 årsverken innan uppgifterna överfördes till livskraftscentralerna. Artkoordinators och planerarnas arbetsuppgifter ändras inte.

Under 2024 gick 71 000 euro åt till uppföljning av storskarvspopulationen och 40 000 euro till uppföljning av den häckande populationen av vitkindad gås vid Finlands miljöcentral. I och med ändringen överförs uppföljningen av populationerna till Naturresursinstitutet, så anslag av motsvarande storlek ska anslås för att upprätthålla uppföljningen av de populationer som häckar i Finland.

Överföringen orsakar inga ekonomiska konsekvenser för enskilda näringsutövare, eftersom betalningen av ersättningar för skador och understöd för förhindrande av skador fortsätter i

enlighet med lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur fram tills att arterna har överförts till bilaga II i fågeldirektivet.

Genom att överföra uppföljningen av storskarv och vitkindad gås från Finlands miljöcentral till Naturresursinstitutet säkerställs att det även framöver finns aktuell och enhetlig information om arternas populationsutveckling, deras regionala position och behovet av hantering av skador utan avbrott i långa tidsserier. I inledningsskedet kräver överföringen att materialet harmoniseras, databaser byggs upp och rutiner omorganiserar, vilket ökar kostnaderna under det första året.

Uppföljningen av storskarven fortsätter under samordning av Naturresursinstitutet huvudsakligen enligt den nuvarande modellen, och kostnaderna för det första året är 91 000 euro och därefter 70 000 euro per år. Uppföljningen av häckande vitkindade gäss kan genomföras förenklat genom att utnyttja höstkalkylen och samarbetet med BirdLife, varvid kostnaderna för det första året är 61 500 euro och därefter 40 000 euro per år. Uppföljningen av rastande vitkindade gäss är ett nytt uppgiftsområde som baserar sig på satellitbaserad positionsbestämning och som producerar öppen geodata och årliga analyser av hur gässen rör sig och riskerna för skörde skador. Att inleda detta kostar 191 500 euro och därefter 92 500 euro i årliga kostnader.

Totalt sett är kostnaderna under det första året 344 000 euro för överföring av uppföljningarna och de fasta årliga kostnaderna 202 500 euro.

4.2.4 Konsekvenser för arternas skyddsnivå

Enligt en rapport (2025) av AEWA:s gåsarbetsgrupp uppskattades storleken på den totala populationen av vitkindade gäss under flyttvägen enligt terrängkalkyler och bedömningar vara omkring 1,6 miljoner individer i januari 2024, vilket är ungefär fyra gånger större än den gynnsamma referenspopulationen (Favourable Reference Population, FRP). Tidigare låg populationen stabilt på omkring 1,4 miljoner individer, men det ser ut som att populationen återigen har vuxit under de senaste fem säsongerna, trots att dödlighet till följd av fågelinfluensa har rapporterats samtidigt.

Omvandlad till häckande par ligger den ryska förvaltningsenhetens population av vitkindade gäss (MU1), det vill säga de som flyttar via Norra Karelen och Sydöstra Finland, klart över FRP-nivån och 200 procent över FRP-tröskeln.

Däremot har baltiska förvaltningsenhetens population (MU2) minskat, och under 2024 minskade populationen till under 200 procent över FRP-tröskeln. På grund av denna utveckling behöver de eventuella fångstantalen samordnas mellan de olika medlemsstaterna, ifall omfattande dispenser kan ha avsevärda konsekvenser för de lokala häckande populationerna i Danmark, Finland eller Sverige.

Enligt AEWA:s rekommendationer behöver minskningen mellan medlemsstaterna inte samordnas när populationsnivån är klart över 200 procent av FRP (liksom för MU1). När det gäller den population som häckar i Finland (MU2) blir samordning av fångstantalen nödvändigt endast om den mer omfattande användningen till följd av dispenser kan påverka de lokala häckande populationerna. Detta kommer sannolikt inte att ske eftersom den population av vitkindad gås som häckar i Finland huvudsakligen har brett ut sig i kustområdet från den yttre till den inre skärgården inklusive stadsstränder och på vissa ställen även i inlandet. I dessa områden har avsevärt mindre skador uppstått på odlingar jämfört med i Norra Karelen, Sydöstra Finland och Norra Savolax, vilka MU1-populationen flyttar via för att häcka i Ryssland.

När det gäller storskarv kan populationstillväxten sannolikt sakta av i och med att beskjutning återigen är möjlig. I Sverige har skyddsjakten lett till en kontrollerad nedskärning i populationen som dock inte innebär en kollaps. Även i andra fall riktas skyddsjakt endast till problemområden och inte överhuvudtaget till häckande kolonier. Eftersom skyddsjakt är en del av samma ramverk av bestämmelser som förstöring av bon och oljering av ägg, kan konsekvenserna bedömas genom dessa åtgärder. Koloniernas geografiska läge kan ändras, men storskarven söker sig till lugnare häckningsområden. Eftersom storskarven är livskraftig och häckar på stora områden innebär det sannolikt inte att populationens antal sjunker anmärkningsvärt.

Internationella forskningsrön om jakt på storskarv finns framför allt från Kanada och Storbritannien, och dessa är baserade på populationsmodeller och ”före och efter”-arrangemang. Inga randomiserade experiment har gjorts, eftersom det i praktiken är svårt att genomföra sådana. Det står dock klart att storskarvens användning av näring som drabbar fiskbeståndet minskar lokalt när fåglar avlägsnas och att konsekvenserna för olika fiskarter kan vara avsevärda.

Konsekvenserna på längre sikt är osäkra eftersom det saknas exakt information om hur snabbt storskarvspopulationen växer, dess dödlighet och storlek samt dess regleringsverksamhet beroende på dess täthet. En omfattande och permanent försvagning av populationen kräver upprepade åtgärder och är strukturmässigt svår att genomföra. Vid beskjutning är det svårt att skilja på olika åldersgrupper och underarter, vilket ökar osäkerheten kring hur jakten riktas till en population.

I många länder har ett minskat antal storskarvar framförts som en del av hanteringen av skador. Det har till och med föreslagits att den ska överföras från en skyddad art till en viltart, varvid den kan utnyttjas som näring på samma sätt som andra viltfåglar. Konsekvenserna granskas även ur ett etiskt perspektiv, vilket knappt alls har behandlats i Finland. Medborgarnas åsikter är tudelade: Vissa motsätter sig skadande av fåglar i skadebekämpningens namn, men majoriteten verkar godkänna ett minskat antal storskarvar som en del av åtgärderna för att bekämpa skador som drabbar näringslivet. Även villkoren för dispenser har tidvis kritiserats av såväl medborgare som jägaraktörer.

4.2.5 Konsekvenser för andra häckande fåglar

Jakt kan även störa andra fåglar än den art som utgör det egentliga målet för jakten. Jägarna ansvarar dock för att skyddsjakt inte stör andra arter på ett sätt som är förbjudet enligt jaktlagen eller naturvårdslagen. Den föreslagna skyddsjakten kan delvis bedrivas under fåglarnas häckningsperiod. Den främsta konsekvensen när det gäller häckningsfriden uppstår sannolikt på våren till följd av att skyddsjakt på vitkindad gås bedrivs på fält. Konsekvenserna bedöms dock vara ringa och skyddsjakt kan också ha positiva följder för de andra häckande fåglarna. Konsekvenserna ska även anses vara tillfälliga och åtgärden förbättrar häckningen för framför allt fältlevande vadare och kräver inte något tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket för störning av andra häckande fåglar.

Naturrekursinstitutet har undersökt vilka konsekvenser åtgärder för att fördriva vitkindade gäss har på tofsvipans och spovens häckning i ett forskningsprojekt (*Forskning om naturresurs- och bioekonomi 12/2024, Hanhipellot ihmisten ja hanhien välisen ristiriidan lievittäjänä*). Under forskningsprojektet observerades att antalet betande vitkindade gäss hade en negativ effekt på både huruvida häckningen lyckades och antalet kläckta ungar. Fördrivningsåtgärder (lösa skott och ljudlös fördrivning) hade ingen negativ effekt på huruvida häckningen lyckades eller antalet kläckta ungar, utan tvärtom: om det fanns många gäss i området och de fördrevs antingen ljudlöst eller med lösa skott, var det sannolikare att häckningen för fältlevande vadare lyckades

och det kläcktes fler ungar. Av resultatet kan man dra slutsatsen att fördrivning kan minska de negativa konsekvenserna som ett stort antal vitkindade gäss har på häckningen för fåltlevande vadare. Genom att trampa och beta ner skyddande växtlighet kan vitkindade gäss orsaka direkta skador på bon och å andra sidan även locka rovdjur till platsen. Rovdjur kan undvika områden med mycket mänsklig aktivitet.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Alternativen och deras konsekvenser

Alternativa sätt att genomföra regleringen

Föresatserna i regeringsprogrammet avgränsar mycket kraftigt vilka alternativ som ska granskas. I programmet förutsätts att vitkindad gås och storskarv börjar omfattas jaktlagen, att onödiga begränsningar som gäller dessa arter slopas, att ersättning för skador arrangeras rättvist och smidigt och att Finland verkar för att arterna tas bort från fågeldirektivets förteckning över strikt skyddade arter. I regeringsprogrammet betonas dessutom att kött av fåglar som omhändertagits med stöd av dispens ska kunna utnyttjas. På grund av dessa förpliktiggande riktlinjer är det möjligt att granska endast de alternativ som möjliggör både att arten börjar räknas som viltart och effektivt förebyggande av skador. Redan utgångsläget för alla andra alternativ, såsom att fortsätta TTV:s nuvarande dispensystem, strider mot regeringsprogrammet, och det är inte lämpligt att bedöma dem som primära alternativ.

Vid beredningen behandlades ett annat beaktansvärt alternativ, som går ut på att vitkindad gås och storskarv börjar räknas som viltarter, men att ersättningen för skador arrangeras med stöd av viltskadelagen. Genom detta alternativ genomförs en del av målen i regeringsprogrammet, men det visade sig mycket snabbt vara administrativt sett mer ansträngande och kostnadmässigt klart dyrare än det nuvarande ersättningssystemet som fungerar genom miljöförvaltningen. Ersättningsförfarandet för viltskadelagen bygger på ett helt annat användningsändamål – ersättning för skador orsakade av hjorddjur och stora rovdjur – och lämpar sig inte utan ansenlig komplettering för den typ av skador som orsakas av vitkindad gås.

Ett ersättningssystem som bygger på viltskadelagen skulle kräva att ett nytt ersättningssystem skapas för Livsmedelsverket, eftersom de nuvarande stödtyper som hänför sig till viltskador inte kan tillämpas på skador orsakade av vitkindad gås. I synnerhet ersättning för kostnader för hjälpkulturer och omplantering skulle vara problematiskt eftersom dessa är centrala delfaktorer när det gäller jordbruksskador men inte omfattas av det nuvarande viltskadesystemet. Stödapplikationen skulle i vilket fall som helst behöva ändras i grunden eller ett helt nytt informationssystem byggas, vilket enligt Livsmedelsverket bedöms kosta 460 000 euro i form av konsultarbete, och dessutom 1–2 årsverken (cirka 200 000 euro) i form av verkets eget arbete och 20 000 euro årligen i form av underhållskostnader. Tidsplanen hade i vilket fall som helst varit i det senare laget – realistiskt sett genomföringsdugligt först 2027.

Ett anmärkningsvärt problem med detta alternativ hade också varit behovet av att notifiera kommissionen. Eftersom den rättsliga grunden för ersättningar skulle ändras och ersättningsmyndigheten bytas, skulle det vara obligatoriskt att notifiera kommissionen om det nya stödssystemet. Notifieringen skulle innehålla en bedömning av såväl villkoren för att beviljas ersättning som ändringen av hela jaktlagen när det gäller fågeldirektivet. Dessutom kräver ett system som är förenligt med viltskadelagen att 10 § i viltskadelagen ändras så att priserna per enhet kan fastställas baserat på försäljningspriserna för de tre föregående skördeåren. Detta

skulle vara nödvändigt så att ersättningen fortsätter vara lika flexibel som i nuläget. Enligt EU:s nuvarande riktlinjer för statsstöd krävs dock det genomsnittliga försäljningspriset under skördeåret i fråga, vilket försätter denna ändring i en mycket osäker ställning i notifieringsförfarandet och ökar risken för avslag. Därför hade den rättsliga osäkerheten när det gäller statsstöd inneburit en beaktansvärd risk för alternativet – i synnerhet eftersom miljöutskottet har betonat vikten av att ersättningar betalas omedelbart och att den nuvarande modellen är smidig (MiUB 10/2021).

Alternativet skulle dessutom innebära klart större kostnader och klart mer ansträngande administration än att fortsätta det nuvarande ersättningsystemet under miljöförvaltningen. Ett gränssnitt skulle byggas mellan Stödapplikationen och Viltskaderegistret eftersom Finlands viltcentral inte har systemtillgång till Stödapplikationen och Stödapplikationen inte heller i andra avseenden lämpar sig för den skadegranskning som krävs enligt dispensförfarandet. Det uppskattade priset för gränssnittet hade varit 60 000 euro, och systemet skulle i praktiken inte vara kostnadsneutralt med någon realistisk modell för genomförande. Som jämförelse kostade förnyelsen av miljöförvaltningens ersättningsystem (lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur) 335 000 euro, och det årliga behovet av tilläggsfinansiering är 50 000 euro – alltså klart mindre än alternativet som bygger på viltskadelagen.

Funktionellt sett hade detta alternativ inneburit att ett nytt parallellt system behöver byggas: miljöförvaltningen hade fortfarande svarat för ersättningen för skador orsakade av andra arter som är fredade genom naturvårdslagen, och jord- och skogsbruksministeriet hade förvaltat ett helt nytt ersättningsystem för vitkindad gås. I praktiken hade en mycket dyr infrastruktur byggts för ersättningar som gäller endast en art, samtidigt som det nuvarande systemet fungerar ändamålsenligt och smidigt hos miljöförvaltningen.

I arbetsgruppens betänkande presenterades även en lösning där vitkindad gås och storskarv börjar omfattas av jaktlagen, men där man kan avvika från arternas fredning genom sådana tillstånd som avses i 41 b § i jaktlagen eller i begränsade fall genom ett anmälningsförfarande. Arterna hade fortfarande varit fredade enligt naturvårdslagen. Med denna modell hade miljöministeriets förvaltningsområde fortfarande haft ersättningsansvaret. Trots att modellen hade varit administrativt sett lättare än en renodlad modell som bygger på naturvårdslagen, hade den inneburit att ansvarsfördelningen när det gäller förfarandet ändras mellan de två förvaltningsområdena, och på grund av ministeriernas skilda synsätt fick den inte gemensamt medhåll.

Baserat på denna helhetsbedömning är den modell som bygger på skyddsjakt den enda som samtidigt genomför skrivelserna i regeringsprogrammet, är genomföringsduglig utan några oskäligen investeringar i informationssystem, inte kräver något omfattande notifieringsförfarande med ett riskabelt slutresultat och tillåter att betalandet av ersättningar fortsätter ske snabbt och administrativt sett smidigt. Kostnaderna för regleringen är skäligen, och regleringen kan tas i bruk utan anmärkningsvärt dröjsmål redan hösten 2026.

5.2 Lagstiftningen i Sverige, Estland och Danmark och på Åland

Sverige

I Sverige grundar sig skyddet för vitkindad gås och storskarv på bestämmelserna i jaktlagen (1987/259) och jaktförordningen (1987/905), men det innebär inte att arterna är viltarter i samma avseende som i Finland, eftersom det i Sverige inte finns någon motsvarande indelning i viltarter och arter som är fredade enligt naturvårdslagen. I Sverige finns bestämmelser om

undantag från skyddet när det gäller alla arter i jaktförordningen. Samma gäller även exempelvis trana och sångsvan.

Bestämmelser om skydds jakt finns i 26 § i den svenska jaktförordningen, enligt vilken jakträttshavare får bedriva jakt under de tider och övriga villkor som anges i bilaga 4 till förordningen. Enligt bilaga 4 till förordningen får vitkindad gås och storskarv som uppträder vid flygplatser jagas året om med hänsyn till flygsäkerheten. Dessutom får vitkindad gås jagas året om under förutsättning att fåglarna uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda eller kan medföra olägenhet för människors hälsa. Det finns inga uppgifter om huruvida systemet är förenligt med fågeldirektivet.

Storskarv får jagas vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap från den 1 augusti till den 28 februari vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningsstillfälle) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana områden året om och i fredningsområden för fisk från den 1 juli till den 30 juni. I ovan nämnda fall får jakt dock inte bedrivas närmare än 300 meter från häckningsplatsen för skarv, havsörn eller fiskgjuse.

Dessutom kan länsstyrelsen ge tillstånd för skydds jakt för att förhindra skador på bland annat grödor eller fiske eller med hänsyn till flygsäkerheten, om det inte finns något tillfredsställande alternativ och undantaget inte äventyrar en gynnsam bevarandestatus för arten i dess naturliga utbredningsområde. Exempelvis har länsstyrelsen i Västra Götalands län genom ett beslut tillåtit jakt på 1 500 storskarvar från den 30 april 2024 till den 31 juli 2027. I Sverige ersätts skador på odling orsakade av vitkindad gås, men ersättningsbeloppen är anmärkningsvärt mindre än i Finland. Under 2024 ersattes skador med cirka 230 000 euro och förhindrande av skador stöddes med 130 000 euro.

Estland

I Estland föreskrivs vitkindad gås och storskarv som viltarter med stöd av jaktlagen (Jahiseadus) och jaktförordningen (Jahieeskiri). Enligt föreskriften får storskarv jagas från den 1 augusti till den 30 november och vitkindad gås från den 20 september till den 30 november uttryckligen för att förhindra skador på odling. Under jaktsäsongen på hösten tillämpas tills vidare inget separat dispensförfarande, trots att fågeldirektivet formellt innebär att miljömyndigheten ska avgränsa jaktområdena och fastställa jaktkvoterna. I nuläget är det dock inte så man går till väga. Avsikten är att framöver göra systemet mer förenligt med fågeldirektivet, men Estland inväntar fortfarande anvisningar från Europeiska kommissionen om stamförvaltning för såväl vitkindad gås som storskarv.

Baserat på naturskyddslagen (Looduskaitseadus) kan miljöverket bevilja dispens för dödande av fåglar till exempel med hänsyn till flygsäkerheten eller för att förebygga skördeskador. Tidigare var det möjligt att skjuta vitkindade gäss på våren (från den 26 mars till den 30 april) för att förhindra skador (högst 350 individer), men detta upphörde 2021 då förvaltningsdomstolen och hovrätten ansåg att jordbrukarnas intresse för användning av dödande jakt i avskräckningssyfte inte kan undantränga det allmänna intresset för skydd av fåglar. Dessutom ansåg de att forskningsrönen inte visade att dödande jakt i avskräckningssyfte under våren är effektivare än icke-dödande åtgärder (det vill säga att det finns ett "tillfredsställande alternativ"). I en rapport utarbetad av OÜ Rewild 2019 konstaterades sammanfattningsvis att såväl icke-dödande som dödande avskräckningsmetoder kan fungera, och att det senare verkade vara något effektivare. Hovrätten uteslöt inte möjligheten att konsekvenserna av dödande avskräckning syns tydligare först efter flera år i form av ändrat flyttbeteende för gässen. Detta ansågs dock vara ett antagande, inte en säker slutsats som baserar

sig på de studier som gjorts i Estland. Enligt studierna är även icke-dödande metoder effektiva och sett till effekten jämförbara med dödande avskräckning, och det var inte säkert att det inte finns mindre skadliga alternativ till dödande avskräckning som skulle minska skadorna på odling lika effektivt.

Estland inledde de första studierna om konsekvenserna av dödande fördrivning redan 2019–2020. Resultatet visade att det inte fanns något statistiskt betydande samband mellan fördrivningsmetod och gässens försiktighet: Gässen undvek inte i högre grad sådana åkerskiften på vilka det bedrevs jakt. Forskarna underströk dock att den korta uppföljningsperioden inte nödvändigtvis avslöjar konsekvenser på längre sikt, och att gässen med tiden kan lära sig att undvika fält på vilka det bedrivs dödande fördrivning. Av denna orsak inleddes 2022 en femårig uppföljning av effekten för olika fördrivningsmetoder i vissa jordbruksområden. Projektet avbröts dock efter det första året, eftersom jordbrukarna inte godkände forskningsmetoden.

Under 2024 ändrades jaktlagstiftningen så att det återigen blev möjligt att jaga gås på våren med miljömyndighetens tillstånd. Samma vår bestreds tillståndet. Förvaltningsdomstolen ansåg att beslutet var lagstridigt, men hovrätten hävde beslutet och fastställde att tillståndet hade beviljats i enlighet med lagen. Ärendet har överklagats i högsta förvaltningsdomstolen, som inte ännu har gett något avgörande. Under 2025 utfärdade miljömyndigheten en ny förordning, vilken inte har bestridits, och enligt planen ska ett motsvarande tillstånd med samma kvot beviljas för 2026.

Enligt jaktreglerna får vitkindad gås jagas på våren från den 15 mars till den 31 maj på sådana åkerskiften där fåglarna har orsakat skador på odling, förutsatt att miljöverket beviljar dispens för det. Jakt är dock inte tillåtet i hela Estland, utan endast i landskapen Harjumaa, Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa, Jõgevamaa, Põlvamaa och Tartumaa. Dessutom är jakt endast tillåtet på fält på vilka jordbruksväxter odlas och i vilkas närområde (inom en radié på 5 kilometer) det finns minst 10 hektar av sammanhängande permanent vall, vårdbiotoper eller terrassområden som används för vall. Syftet med dessa områden är att utgöra alternativa betes- och rastområden för gässen, så att skador kan förebyggas genom att rikta jakten endast till riskabla objekt.

Fångstantalen på våren är mycket små. Nedan anges de årliga fångstantalen för vitkindad gås i Estland:

Tabell. Fångstantal för vitkindad gås i Estland (2011–2025).

År	Vårfångst	Höstfångst	Totalt
2025	18	inte ännu bekräftad	18
2024	14	2 072	2 086
2023	–	2021	2021
2022	–	2 591	2 591
2021	3	1 625	1 628
2020	130 (studie)	655	785
2019	–	2 194	2 194

År	Vårfångst	Höstfångst	Totalt
2018	–	4 474	4 474
2017	–	1 355	1 355
2016	–	2 622	2 622
2015	–	3 039	3 039
2014	–	1 092	1 092
2013	–	1 710	1 710
2012	–	1 112	1 112
2011	–	2005	2005

Danmark

I Danmark är både vitkindad gås och storskarv i princip skyddade arter, men på grund av de skador de orsakar är kontrollerad beståndsreglering tillåtet med tillstånd. Undantag från skyddet baserar sig på bestämmelserna i jaktlagen (Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning (LBK nr. 639 af 26/05/2023)). När det gäller vitkindad gås utnyttjar Danmark de dispenser som möjliggörs av EU:s fågeldirektiv när flockar av vitkindade gäss orsakar anmärkningsvärda skador på odling. Arten är fortfarande fredad, men på vissa villkor kan markägare ansöka om tillstånd för att skjuta fåglar i avskräcknings syfte när gässens stora antal leder till upprepade skördeproblem. Behovet av dispenser har ökat till följd av gåspopulationens kraftiga ökning och de skador på fält som det har inneburit. I Danmark får vitkindad gås fördrivas med dispens genom beskjutning från september till februari utan kvot, och från mars till maj med olika kvoter beroende på plats och tid, om fångsten utnyttjas. För att få dispens för vitkindad gås före den 1 september och efter den 31 januari kräver myndigheterna att icke-dödande fördrivningsmetoder har prövats. Därför ska man på tillståndsansökan ange huruvida man har använt fördrivningsmetoder och vilka metoder som prövats. Enligt bestämmelserna kan Naturstyrelsen fastställa ytterligare villkor, såsom att avskräckningsmedel har använts och konstaterats vara otillräckliga och att de avskräckningsmedel som styrelsen rekommenderar har använts och fortfarande används under den skydds jakt som dispensen gäller. I Danmark övervintrar cirka 270 000 vitkindade gäss, ofta samlade i flockar bestående av tusentals fåglar.

Till skillnad från i många andra EU-länder betalas i Danmark inga ersättningar för ekonomiska skador orsakade av vitkindad gås, och där finns inga riktade stödsystem genom vilka gässen ges lugna betesområden på platser där de inte orsakar skada. På grund av detta är fördrivning av gäss, vid behov genom skydds jakt med dispens, när de andra icke-dödande metoderna har använts till sin fulla effekt, den främsta metoden för danska jordbrukare att minska skadorna orsakade av gäss.

När det gäller storskarv iaktas i Danmark en omfattande och långsiktigt plan för stamförvaltning och konflikthantering, vars mål är att uppnå balans mellan en livskraftig storskarvspopulation och fiskeriets intressen. Planen är baserad på lokal konflikthantering som går ut på att man försöker få storskarven att hämta mindre näring i synnerhet i områden som är

viktiga för fisket. Den danska storskarvspopulationen ökade kraftigt från och med 1980-talet till följd av ett effektivare skydd, och trots att populationens storlek har varierat under årens lopp, har den under de senaste åren stabiliserats på en anmärkningsvärd nivå. Förvaltningsåtgärder riktas framför allt till häckande kolonier i områden där det förekommer sårbara fiskarter och viktiga fiskbestånd.

Före dödande åtgärder vidtas mot storskarven ska andra metoder användas, såsom fördrivning eller tekniska avskräckningsmedel. Om dessa inte räcker till för att förebygga skador, kan begränsad beskjutning, oljering av ägg eller förstöring av bon användas med myndighetstillstånd. Användningen av dessa åtgärder är noga reglerad och förutsätter alltid tillstånd beviljat av Naturstyrelsen samt markägarens samtycke. Dödande åtgärder är endast tillåtna under en begränsad period från början av augusti till slutet av mars och en kort tid på våren för att skydda de lax-, örings- och flundreyngel som börjar sin vandring. Dessutom kan tillstånd för att förstöra bon och ägg endast beviljas för vissa häckningsområden som nämns i planen eller i närheten av sådana, om skadorna kan bli avsevärda.

Den danska storskarvsplanen är framtagen i samarbete med sakkunniga, myndigheter och aktörer inom branschen, och syftet är att den ska uppdateras kontinuerligt i takt med att forskningsrönen och fälterfarenheten ökar. Den centrala principen är att lösningar på konflikter söks lokalt och att dödande åtgärder alltid är den sista utvägen. I praktiken har man observerat att fördrivning kombinerat med begränsad jakt med tillstånd såväl gör att storskarven effektivare flyttas bort från känsliga fiskeområden som hjälper till med att minska skadorna utan att äventyra artens livskraft.

I Danmark finns knappt alls några rättsfall som gäller vitkindad gås eller storskarv, eftersom rätten att överklaga är betydligt mer begränsad än i Finland.

Åland

Skyddsjakt på storskarv är tillåtet på Åland för att undvika allmän skada på fiske, vatten och skog. Åland har sin egen jaktlag. För 2025 var skjutkvoten 3 000 storskarvar från den 1 april till den 31 december (Ålands landskapsregering 2022). Före augusti får skyddsjakt endast utföras på 300 meters avstånd från en registrerad kommersiell fiskares fångstredskap eller en fiskodlars nätkasse. Skyddsjakt är även tillåtet på fredade platser för fiskar och utsättningsplatser för fiskar. Jakt på ett avstånd mindre än 300 meter från eventuella häckande kolonier är inte tillåtet och vettar får inte heller användas. Under höstsäsongen (från den 1 augusti till den 31 december) får vettar användas och jakt får bedrivas i de områden för vilka jägaren har jakträtt. På Åland får köttet av jagad storskarv utnyttjas. På grund av EU-bestämmelserna är det inte tillåtet att sälja storskarv. Skyddsjakt på storskarv på Åland sker alltså på eget initiativ. Resultatet av skyddsjakten anmäls i jaktportalen genom att välja storskarv i fångsttagboken. Anmälan ska göras under samma dygn, så rapporteringen ska göras på dagsbasis.

Tabell. Fångstantal för storskarv på Åland (2007–2024).

År	Storskarvar (antal)
2024	1 848
2023	1 880
2022	1 635
2021	1 645
2020	2 420

År	Storskarvar (antal)
2019	1 195
2018	938
2017	841
2016	1 002
2015	542
2014	839
2013	495
2012	539
2011	363
2010	348
2009	145
2008	142
2007	227

6 Remissvar

Utkastet till proposition var på remiss från den 13 april till den 11 maj 2026. Remisstiden var kortare än vanligt för att skador på odling till följd av vitkindad gås ska kunna påverkas redan kommande höst. Utlåtanden begärdes av viktiga intressenter, och dessutom kunde alla intresserade ge ett utlåtande via tjänsten Utlåtande.fi.

Följande aktörer gav ett utlåtande: Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf, Österbottens förbund, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Mynämäen alueen riistanhoitoyhdistys, Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys, Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalue, Norra Kust-Österbottens fiskeriområde, Länsi-Suomen Kalatalouskeskus ry, Södra Kust-Österbottens fiskeriområde, Finlands naturskyddsförbund rf, Österbottens fiskarförbund rf, Intresseföreningen för en levande skärgård rf, Bergö Fiskargille rf, Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry, Finlands miljöcentral, Rymättylän-Merimaskun Riistanhoitoyhdistys, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Rauman Seudun Lintuharrastajat ry, Eläinoikeusakatemia ry, BirdLife Pohjois-Karjala ry, livskraftscentralen i Sydvästra Finland, Porin kalatalousalue, Porin Lintutieteellinen Yhdistys PLY ry, Finlands viltcentral, Egentliga Finlands förbund, Tillstånds- och tillsynsverket TTV, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Satakunnan Kalastusvakuutusyhdistys, Eläinvihreät ry, Airisto-Velkuan Kalatalousalue, Suomen Luontopaneeli, Animalia ry, livskraftscentralen i Södra Österbotten, Helsingförstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry, Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys r.y., Förbundet för Mellersta Österbotten, livskraftscentralen i Östra Finland, Etelä-Karjalan liitto, Forststyrelsen, Naturresursinstitutet, WWF Suomi sr, Finlands Fiskodlarförbund rf, Borgå Nejdens Fågelförening, Lohjan lintutieteellinen yhdistys Hakki ry, Eurajoki-Lapinjoen kalatalousalue, Kustavin-Uudenkaupungin kalatalousalue, Västra Nylands fiskeriområde, Ekenäs-Pojo fiskeriområde, Ingå fiskeriområde, Kyrkslätt-Sjundeå å fiskeriområde, Helsinki-Espoon kalatalousalue, Borgå-Sibbos fiskeriområde, Lovisa skärgård, Kymen kalatalousalue, Hamina-Virolahden kalatalousalue, Sydöstra Finlands Fiskerihushållningscentral rf, Miljöministeriet, Jord- och skogsbruksministeriets avdelning för jordbruks- och fiskerinäring, Berghamn delägarlag, Åbolands Fiskarförbund, Pargas-Nagu Fiskeriområde, Kimitoön-Finby Fiskeriområde, Korpo-Houtskär-Iniö Fiskeriområde, Finansministeriet, Justitieministeriet, Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF, det regionala viltrådet i Satakunta, det regionala viltrådet i Egentliga Finland, Finlands Jägareförbund, Raumo stad, livskraftscentralen i Sydvästra Finland, Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys r.y., Pohjois-Karjalan maaseutupalvelut, Kristinestad,

BirdLife Finland rf, MTK Pohjois-Karjala r.y., MTK Pohjois-Savo ry, MTK Etelä-Savo ry, MTK-Kaakkois-Suomi ry, Nationella viltrådet, UF-centret, Djurskyddet Finland rf, Saksanseisojakerho ry och 27 privatpersoner.

Remissinstanserna förhåller sig huvudsakligen positivt till att vitkindad gås och storskarv överförs till jaktlagen som viltarter, att arterna fredas och att det blir möjligt att mer flexibelt frångå arternas fredning. I stor utsträckning anser remissinstanserna att det finns behov av att ingripa i de skador, i synnerhet på jordbruket och fiskerinäringen, som orsakas av de växande fågelpopulationerna. Propositionen anses vara ett viktigt steg mot en mer välfungerande reglering.

En stor del av remissinstanserna anser att det nuvarande systemet inte är tillräckligt flexibelt, och att det inte har gjort det möjligt att reagera på skadesituationer tillräckligt snabbt. I synnerhet de långsamma och svåra dispensförfarandena har upplevts som ett stort problem. Dessutom betonas att fågelpopulationerna har ökat kraftigt under de senaste årtiondena och på många ställen uppnått en nivå som orsakar avsevärda ekonomiska problem.

Å andra sidan förhåller sig vissa av remissinstanserna kritiskt till propositionen och betonar att skyldigheterna i fågeldirektivet samt behovet att bevara en tillräcklig prövning från fall till fall och de möjligheter det innebär påverkar frågor som hänför sig till den egna miljön. I dessa ställningstaganden betonas att dödande av fåglar ska vara en sista utväg efter andra skadeförebyggande åtgärder.

I utlåtandena framhävs hur väl skydds jakt fungerar i praktiken. Enligt många aktörer är tids- och avståndsbegränsningarna i propositionen för strikta och överensstämmer inte med faktiska skadesituationer. Kritiken handlar i synnerhet om att skydds jakt inte i tillräcklig mån täcker kritiska tidpunkter, som exempelvis fiskarnas lektid på våren. I flera utlåtanden framförs att det tidsmässiga och regionala tillämpningsområdet för skydds jakt behöver utvidgas för att göra faktisk nytta i praktiken. Dessutom framförs önskemål om att regleringen bättre beaktar grannländernas praxis, vilka ger större möjlighet till skyddsåtgärder. Å andra sidan framför flera remissinstanser kritik om att den föreslagna skyddsjakten är rent ut sagt okontrollerad. Skyddsstatusen för vitkindad gås och storskarv försämras avsevärt och propositionen har även skadliga konsekvenser för skyddet av andra fåglar.

Många remissinstanser betonar att enbart skydds jakt inte räcker, utan att andra effektiva metoder behövs parallellt. I synnerhet när det gäller storskarv framhävs åtgärder riktade mot häckande kolonier, såsom hantering av ägg. Dessa metoder anses vara kostnadseffektiva och ha stor inverkan, men användningen av dem begränsas av det nuvarande dispensförfarandet. I utlåtandena betonas även behovet av att utveckla dispensförfarandet. Många anser att det bör vara flexibla än i nuläget att få dispens, så att skador kan förebyggas effektivt.

När det gäller fiskerinäringen betonar remissinstanserna storskarvens konsekvenser för fiskbestånden och fiskets lönsamhet. Flera remissinstanser anser att den nuvarande lagstiftningen inte i tillräcklig mån beaktar de indirekta skador som storskarven orsakar, exempelvis försvagade fiskbestånd och försvårat fiske. Å andra sidan uppmärksammas forskningsrön som ifrågasätter hur pass betydande de skadliga konsekvenserna är. När det gäller jordbruk betonas i synnerhet de skördeskador som orsakas av vitkindad gås. Trots att ersättningssystemet anses vara viktigt, anses det vara delvis bristfälligt, och det täcker inte till alla delar de faktiska kostnaderna och förlusterna. I utlåtandena betonas att ersättningen för skador bör vara rättvis och även täcka indirekta kostnader. Dessutom uttrycks oro över nivån på dispenskostnaderna. Många anser att allt för höga kostnader i praktiken kan förhindra att behövliga åtgärder vidtas.

Naturskyddsvinkeln delar åsikter. En del av remissinstanserna understryker att kraven i fågeldirektivet ska styra regleringen och att användningen av undantag ska vara väl grundad. Andra anser däremot att EU:s nuvarande skyddsstatus inte längre motsvarar artens talrikhet och orsakar administrativa problem i praktiken.

I flera utlåtanden framförs att Finland borde fortsätta arbeta för att påverka EU att ändra skyddsstatusen, så att regleringen bättre överensstämmer med nuläget. Remissinstanserna anser att det är viktigt att information om skydds jakt samlas in och att konsekvenserna följs upp systematiskt. Skyldigheten att anmäla fångst anses delvis vara välkommen, eftersom den gör det möjligt att utvärdera hur väl regleringen fungerar.

I remissvaren uppmärksammades bland annat förslagen som gäller skydds jakt på storskarv och brister i motiveringen. Motiveringen till propositionen (avsnitt 4.2.1) har kompletterats med en mer omfattande beskrivning av konsekvenserna av storskarv. Dessutom har förslaget om skydds jakt ändrats så att skydds jakt på storskarv endast tillåts på flygstationer och på högst 300 meters avstånd från sådana fångstredskap som avses i 4 § 15 och 16 punkten i lagen om fiske (379/2015) från den 1 augusti till den 28 februari. Samtidigt ändrades 41 f § 2 mom. genom att bestämmelsen om 300 meters skyddsavstånd från storskarvars häckningsplatser ströks, eftersom det inte finns något behov av en begränsning på hösten när häckningen har avslutats. Dessutom föreskrevs att skyddsavståndet från havsörnars och fiskgjusars häckningsplatser endast gäller under häckningstiden, eftersom det inte finns något behov av en begränsning när häckningen har avslutats.

Flera remissinstanser ansåg att propositionen strider mot fågeldirektivet, grundlagen och Århuskonventionen. Baserat på utlåtandena har motiveringen som gäller propositionens lagstiftningsordning kompletterats med avseende på bland annat Århuskonventionen. Statsrådet anser att förslaget är förenligt med EU-rätten. Förslagets förenlighet med fågeldirektivet redogörs för mer ingående i detaljmotiveringen till 41 f §.

I sitt utlåtande uppmärksammade justitieministeriet lagstiftningstekniska omständigheter, såsom precisionen i straffbestämmelserna och behovet av att komplettera motiveringen till utkastet till proposition. Baserat på utlåtandet har förslaget gällande skydds jakt på skarv förenklats såsom beskrivits ovan, och 74 § i propositionen preciserats genom att lägga till en ny 15 punkt i paragrafens 2 moment. Enligt den döms för jaktförseelse den som uppsåtligt eller av oaktsamhet jagar i strid med det som föreskrivs i 41 f § 1 eller 2 mom. Dessutom har motiveringen till propositionen kompletterats när det gäller 41 f § 3 mom. med en bedömning av användningen av det nationella handlingsutrymmet i EU:s allmänna dataskydds förordning.

I sitt utlåtande önskade Finlands viltcentral ett förtydligande av huruvida det att fåglar flyger över ett fält räknas som förekomst och huruvida ”jakt på fält” enbart avser jakt som äger rum på fält, eller om även förvisning från kanterna av fält tillåts. Dessutom bör begreppet ”oskördad gröda” för tydlighetens skull preciseras, i synnerhet när det gäller vallfält, liksom begreppet ”gröda”, i synnerhet när det gäller huruvida gröda i detta sammanhang avser odlingscykeln från sådd till skörd. Motiveringen till propositionen har preciserats utifrån utlåtandena.

7 Specialmotivering

7.1 Jaktlagen

5 §. *Vilt och icke fredade djur.* Det föreslås att paragrafens 1 mom. 2 punkt ändras så att vitkindad gås och storskarv fogas till förteckningen över fågelvilt. Vitkindad gås placeras naturligt bland gässen och storskarv i gruppen med andra vattenfåglar efter skrakarna så att artförteckningen bildar en biologiskt tydlig helhet. Samtidigt blir arterna en del av den viltartspecifika uppföljningen och rapporteringen. Att arter fogas till viltarterna gör inte i sig jakt möjlig, eftersom de samtidigt alltid fogas till de fridlysta viltarterna.

37 §. *Fredning av viltart.* Artikel 5 i fågeldirektivet förpliktar medlemsstaterna att, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 7 och 9 i direktivet, vidta nödvändiga åtgärder för att införa generellt system för skydd av fågelarter där det förbjuds att avsiktligt döda eller fånga fåglar oavsett vilken metod som används, att avsiktligt förstöra eller skada av deras bon och ägg eller bortföra bon, att samla in fågelägg i naturen och behålla dem, även om de är tomma, att avsiktligt störa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningperiod, i den utsträckning en sådan störning är av väsentlig betydelse med hänsyn till syftet med direktivet samt att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas.

Enligt artikel 7 i fågeldirektivet får de arter som anges i bilaga II till direktivet jagas inom gemenskapen i enlighet med nationell lagstiftning. Medlemsstaterna ska säkerställa att jakten på dessa arter inte äventyrar ansträngningarna att bevara arterna i deras utbredningsområde. Jakt på arter som anges i bilaga II del A är tillåten inom gemenskapen. Jakt på arter som anges i bilaga II del B (eller bilaga 2/2) är tillåten endast i de medlemsstater som nämns där. Vitkindad gås och storskarv hör inte till arterna i bilaga II, så det är inte möjligt att jaga arterna, utan det kan endast vara fråga om undantag från skyddet enligt artikel 9.

Därför föreslås det att 37 § 3 mom. i jaktlagen ändras så att vitkindad gås och storskarv alltid är fridlysta. Under fredningstiden får vilt inte jagas eller skadas, inte heller spel, häckning eller ungar störas.

41 f §. *Allmänt undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv.* Enligt artikel 2 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av fågelarterna på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, eller för att anpassa populationen av arterna till den nivån.

Artikel 5 i fågeldirektivet förpliktar medlemsstaterna att, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 7 och 9 i direktivet, vidta nödvändiga åtgärder för att införa generellt system för skydd av fågelarter där det förbjuds att avsiktligt döda eller fånga fåglar oavsett vilken metod som används, att avsiktligt förstöra eller skada av deras bon och ägg eller bortföra bon, att samla in fågelägg i naturen och behålla dem, även om de är tomma, att avsiktligt störa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningperiod, i den utsträckning en sådan störning är av väsentlig betydelse med hänsyn till syftet med direktivet samt att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas.

Enligt artikel 9 a i fågeldirektivet får medlemsstaterna, om det inte finns någon annan lämplig lösning, medge undantag från skyddssystemet bland annat av hänsyn till människors hälsa och säkerhet och flygsäkerheten samt för att förhindra allvarlig skada på gröda och fiske. I undantagen ska anges vilka arter som berörs av undantagen, vilka medel, arrangemang eller metoder som tillåts vid fångst eller dödande, villkoren vad gäller risker samt för vilka tider och

områden dessa undantag får tillåtas. I undantagen ska dessutom nämnas den myndighet som har befogenhet att förklara att de föreskrivna villkoren är uppfyllda och att besluta om vilka medel, arrangemang och metoder som får användas, inom vilka gränser och av vem.

EU-kommissionen utarbetade 2008 en vägledning för jakt enligt rådets direktiv 79/409/EEG ("fågeldirektivet") om bevarande av vilda fåglar. Enligt punkt 3.6.10 i vägledningen kan allmänna grupper av personer under vissa förutsättningar beviljas rätt att avvika från skyddssystemet och från tillståndsprövningen från fall till fall. I vägledningen konstateras det att det ska finnas tvingande skäl till att ett undantag beviljas för en stor grupp av personer och att skälen ska anges tydligt i samband med undantaget. På motsvarande sätt konstateras det i kommissionens vägledning om storskarv 2013 att undantag från bekämpningen av skadefåglar (bland annat för att trygga flygsäkerheten och odlingar) kan beviljas allmänna grupper av personer, såsom markägare eller av dem befullmäktigade personer, i stället för enskilda personer, förutsatt att de detaljerade formkraven i artikel 9.2 uppfylls.

Kommissionen publicerade den 31 mars 2026 en vägledning om tillämpningen av artiklarna 5 och 9 i fågeldirektivet, C(2026) 2274 final, som ger medlemsstaterna betydande nya möjligheter till flexibilitet. Den nya vägledningen innehåller separata bilagor om vitkindad gås och storskarv där strävan är att förklara hurudan flexibilitet medlemsstaterna har när det gäller att förhindra allvarliga skador på jordbruket och fiskerihushållningen i fråga om dessa två arter. I den nya vägledningen konstateras möjligheten enligt artikel 9 i fågeldirektivet att bevilja undantag för allmänna grupper av personer (s. 77). I vägledningen konstateras vidare möjligheten att minska beståndet av en skadevallande fågelpopulation (s. 65, 70 och 76). Enligt vägledningen är det till och med möjligt att minska mängden vitkindade gäss och storskarvar i ett land för att förhindra skador i ett annat land (s. 50). Kommissionens vägledningar är inte juridiskt bindande, men de har faktisk betydelse vid tolkningen av fågeldirektivet.

Den nya vägledningen innehåller en beskrivning av erfarenheter och lösningar i Finland i fråga om vitkindade gäss. Enligt kommissionen förekommer det i Finland mycket stora mängder vitkindade gäss som häckar i Ryssland och de orsakar årligen på stora områden betydande skador på jordbruket. Kommissionen konstaterar att Finland har prövat flera olika fördrivningsmetoder, men enligt Finlands erfarenheter har ingen av dem gett bestående eller tillräckliga resultat för att förebygga skador. Kommissionen påpekar dessutom att vissa av metoderna används begränsat på grund av fåglarnas häckningstid och nationella domstolsavgöranden. Kommissionen konstaterar att Östra Finlands förvaltningsdomstol vid beslut om höstens dispenser ansåg att lösa patroner är ett tillfredsställande alternativ till dödlig fångst. Kommissionen hänvisar också till forskningsresultat som visar att lösa patroner och dödlig fångst är ungefär lika effektiva fördrivningsmetoder, men i vissa fall kan dödlig fångst ha större effekt. Slutligen konstaterar kommissionen att förebyggande av allvarliga skördeskador enligt Finlands långvariga erfarenhet kan förutsätta också förebyggande jakt. Kommissionen anser att preventiv jakt kan vara motiverad om det inte finns alternativa lösningar, förutsatt att villkoren enligt artikel 9 i fågeldirektivet uppfylls.

Hantering av konflikten avseende vitkindad gås och storskarv har inte lyckats med hjälp av ett system med föregripande dispens för enskilda skadeobjekt. Detta är särskilt tydligt när det gäller vitkindad gås, eftersom skador på odlingar uppstår snabbt och flockarna kan röra sig på flera olika åkerskiften under en dag. I Tillstånds- och tillsynsverkets nuvarande dispenser har alternativet att skjuta ihjäl uteslutits, vilket hindrar en effektiv bekämpning av skador. De fördrivningsmetoder som använts har på sin höjd varit tillfredsställande på gårdsnivå och har i praktiken fört över problemet till en annan jordbrukares åkrar. Som helhet kan nuläget på riks nivå inte anses vara tillfredsställande, vilket syns i kostnadsutvecklingen för gåskonflikten (skadestånd, kostnader för förebyggande av skador och ersättning för gåsåkrar). En

motsvarande situation gäller också storskarven, även om de skador på fiskerihushållningen som storskarven orsakar i huvudsak är indirekta och det i princip fortfarande är möjligt att få dispens för att skjuta ihjäl storskarv. Den allvarliga skada som arterna orsakar och de metoder som använts för att bekämpa skadorna beskrivs närmare i avsnittet om bedömning av nuläget. Dessutom finns det skäl att fästa uppmärksamhet vid att Tillstånds- och tillsynsverkets priser på dispenser steg till 1 500 euro i början av 2026. Den betydande höjningen av avgiften för prestationer avseende vitkindad gås som orsakar skador på odling fick sökandena att ansöka om dispens före 2026, av vilka en har beviljats och 20 är anhängiga. Under 2026 har endast en ansökan anhängiggjorts. Dispens för storskarv har inte sökts alls från och med den 1 januari 2026. Dispenser har inte heller sökts för vitkindad gås som orsakar olägenheter i städerna. Den nuvarande situationen som baserar sig på dispensförfarandet har blivit oskäligen för de skadelidande.

Därför finns det ett tvingande behov av att föreskriva om ett allmänt undantag från fridlysningen av vitkindad gås och storskarv, det vill säga skydds jakt. Det är fråga om ett begränsat undantag från fridlysningen av fåglarna. På jakt som grundar sig på det allmänna undantaget tillämpas också alla förbud och begränsningar som gäller sedvanlig jakt. Det allmänna undantaget ska i stället för på tillståndsprövning från fall till fall grunda sig direkt på lag, men det ska vara begränsat endast till de fall där risken för allvarlig skada är uppenbar.

Genom de allmänna undantagen görs förutom dödande fördrivning också en begränsad förvaltning av arternas bestånd möjlig, vilket är motiverat eftersom de skador som fåglarna orsakar och säkerhetsriskerna är kopplade till arternas stora bestånd. Undersökningar i fråga om vitkindad gås visar till exempel att odlingsskadorna ökar i takt med att antalet vitkindade gäss ökar. Detta framkommer både på lokal och på nationell nivå. De regionala analyser som gjorts i Danmark och den modellering som genomförts i Nederländerna tyder båda på att övervintrings- och rastområdena för vitkindad gås utvidgas i takt med att populationen ökar. Till följd av detta förutspås också att skadorna sprider sig till nya områden (*Assessment of goose damage to agricultural crops - is there a relationship between goose abundances and yield loss? Report to the AEWA European Goose Management Platform*). Därför är en begränsad förvaltning av arternas bestånd nödvändig för att effektivt minska och förhindra skador. På lång sikt har regeringen som mål att få dessa arter införda i bilaga II till artikel 7 i fågeldirektivet, det vill säga i förteckningen över arter som jagas, varvid de skador och säkerhetsrisker som arterna orsakar kan hanteras genom sedvanlig jakt.

De föreslagna bestämmelserna uppfyller skyldigheterna och formkraven enligt artikel 9 i fågeldirektivet. I enlighet med vad som beskrivs ovan finns det ingen annan tillfredsställande lösning på förfarandet. Det allmänna undantaget baserar sig på artikel 9 a i fågeldirektivet. I jaktlagen ska föreskrivas om allmänt undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv (41 f §), de arter som undantagen gäller (41 f §), redskap, anordningar och metoder som godkänts för fångst eller dödande (33 §), riskfaktorer samt de tidsmässiga och lokala förhållanden under vilka sådana undantag kan beviljas (41 f §) samt de myndigheter som svarar för tillsynen (88 §). Riksdagen ska genom lagstiftning fastställa förutsättningarna för undantag och besluta i vilken omfattning och vem som får använda vilka redskap, anordningar och metoder samt fastställa vilka inspektioner som ska göras, det vill säga lämpliga tillsynsätgärder.

Det allmänna undantaget är motiverat också med tanke på de allmänna målen för fågeldirektivet, eftersom det inte bedöms försämra arternas bevarandestatus (se närmare avsnitt 4.2.4 Konsekvenser för arternas bevarandestatus). Om arternas bestånd dock försämras permanent eller tillfälligt inom hela eller en del av det område där arten förekommer eller om en ändamålsenlig organisering av jakten kräver det, får jord- och skogsbruksministeriet med stöd av bemyndigandet i 38 § i jaktlagen utfärda förordning om att begränsa eller helt förbjuda

jakten på vitkindad gås och storskarv. Begränsningar eller förbud kan vara regionala, tidsbundna, gälla viltets endera kön, ha en jägarspecifik fångstkvote eller gälla ett visst fångstredskap eller en viss fångstmetod. Ministeriets förordning kan gälla högst tre år åt gången.

Bestämmelser om det allmänna undantaget, det vill säga skyddsjakten, finns i den nya 41 f § som fogas till lagen. I paragrafen föreskrivs vidare om skyldighet att göra fångstanmälan i anslutning till det allmänna undantaget och om förbud mot försäljning av fångsten. Enligt 1 mom. 1 punkten i den föreslagna paragrafen får vitkindad gås och storskarv jagas året runt på de flygplatser som avses i 75 § 1 punkten i luftfartslagen för att trygga flygsäkerheten. Undantaget är motiverat eftersom tunga fågelarter som rör sig i stora flockar utgör en betydande fara för flygsäkerheten.

Enligt den föreslagna 1 mom. 2 punkten får vitkindad gås som förekommer i flockar på minst fem individer jagas året runt på en åker där skörden är obärgad. Gränsen för flockstorlek och den åkerspecifika avgränsningen till åkrar där skörden ännu inte har bärgats säkerställer att åtgärderna gäller skadesituationer och utvidgar inte jakten till sådana förhållanden där ekonomisk skada inte kan uppkomma. De föreslagna bestämmelserna gör det möjligt att jaga på alla åkrar där avsikten är att bärga skörd för försäljning eller som foder för produktionsdjur samt att rikta jakten mot fåglar som landat eller landar på eller flyger över en åker. Fördelen med bestämmelserna är att dödligt skjutande i vissa fall kan effektivisera fördrivningen av fåglarna (*Forskning i naturresurser och bioekonomi 12/2024, Hanhipellot ihmisten ja hanhien välisen ristiriidan lievittäjänä*). Antalet individer på fem vitkindade gäss innebär inte nödvändigtvis att en allvarlig skada med säkerhet har uppstått eller håller på att uppstå. Som mängd är antalet dock sådant att den åtminstone kan medföra en risk för att en synnerligen betydande skada uppstår, särskilt om andra vitkindade gäss senare ansluter sig till gruppen. En betande flock på fem individer visar för andra flygande gäss att det är tryggt att landa på odlingarna.

Enligt 1 mom. 3 punkten i den föreslagna paragrafen får storskarv jagas på högst 300 meters avstånd från de fångstredskap som avses i 4 § 15 och 16 punkten i lagen om fiske (379/2015) från och med den 1 augusti till och med den 28 februari.

I punkten definieras undantagets tidsmässiga och lokala förhållanden så att jakten huvudsakligen riktar sig till skadeobjekten och utanför den period då storskarven fortplantar sig. Enligt 4 § 15 punkten i lagen om fiske avses med stående fångstredskap ett fiskeredskap som satts ut på plats i fångstsyfte, såsom nät, långrev och andra krokredskap samt ryssja, katsa och andra instängningsredskap. Enligt 4 § 16 punkten i lagen om fiske avses med fast fångstredskap en pata eller någon annan för fiske avsedd anläggning av bestående natur. Det görs ingen skillnad i fråga om fångstredskap för yrkesfiske och fritidsfiske, eftersom jägare som jagar storskarvar inte nödvändigtvis vet till vilkendera gruppen de fångstredskap som ska skyddas hör.

Utöver det allmänna undantaget kan avvikelser från fridlysningen av arter också göras med dispens som beviljats av Finlands viltcentral. Dispenserna löser dock inte de problem som rikliga mängder vitkindade gäss på utbredda områden orsakar för jordbruket eller storskarvarna för fiskbestånden och fiskerihushållningen annat än i fråga om enskilda skadeobjekt. De kommer dock även i fortsättningen att vara ett viktigt komplement vid bekämpningen av andra skador och olägenheter.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen får i de situationer som avses i 1 mom. jakt inte bedrivas närmare än 300 meter från häckningsplatsen för havsörn från och med den 1 februari till och med den 15 augusti eller från häckningsplatsen för fiskgjuse från och med den 1 april

till och med den 15 september. Syftet med skyddsavståndet är att minska den störning som jakten eventuellt orsakar häckningen för dessa arter. I praktiken inverkar begränsningen närmast på sådan jakt som avses i 1 mom. 3 punkten.

Skyldigheten att göra fångstanmälan är en väsentlig del av uppföljningen och övervakningen av bestämmelserna. Skyldigheten säkerställer att viltförvaltningen har aktuell information om användningen av undantagen. Detta gör det i sin tur möjligt att bedöma lagstiftningens konsekvenser och vid behov rikta fortsatta åtgärder. Det är lättast att göra fångstanmälan i tjänsten Oma riista, men anmälan kan också göras på en blankett som fastställts av Finlands viltcentral.

Bestämmelser om skyldigheten att göra fångstanmälan föreslås i 3 mom. En anmälan om fångst av en vitkindad gås eller en storskarv ska göras till Finlands viltcentral inom sju dygn från det att djuret har fångats. I fångstanmälan ska anges jägarens namn och jägarnummer, antalet fångade fåglar och deras art, datum då individen fångades, den grund för undantag som avses i 1 mom. 1–3 punkten och den kommun där individen fångades. Information om grunden för undantaget behövs, eftersom medlemsstaterna årligen ska rapportera till kommissionen om tillämpningen av artikel 9 i fågeldirektivet. Enligt 3 mom. i paragrafen ska om byte som erhållits inom Finlands ekonomiska zon anmälas de uppgifter som avses i 3 mom. 1–4 punkten.

Den behandling av personuppgifter som hänför sig till de föreslagna bestämmelserna omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Behandlingen av personuppgifter hänför sig till den rättsliga förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen), så det finns en grund för behandlingen enligt den allmänna dataskyddsförordningen. I momentet används det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen. Användningen beskrivs närmare i avsnitt 11.4. Bestämmelser om användningsändamålet för och utlämnande och gallring av uppgifterna finns i den gällande 38 b § i jaktlagen.

Artikel 6 i fågeldirektivet förutsätter att all handel med vilda fåglar förbjuds, med undantag för de arter som avses i del A i bilaga III till fågeldirektivet, om fåglarna har dödats eller fångats lagligt eller förvärvats på något annat lagligt. Enligt artikel 6.3 får medlemsstaterna när det gäller de arter som anges i bilaga III del B inom sitt territorium tillåta de verksamheter som anges i artikel 6.1 och fastställa vissa begränsningar för dessa, under förutsättning att fåglarna på ett lagligt sätt har dödats eller fångats eller på annat lagligt sätt förvärvats. De medlemsstater som önskar bevilja ett sådant tillstånd ska först samråda med kommissionen för att tillsammans med denna undersöka huruvida saluförande av exemplar av dessa arter skulle resultera i eller sannolikt skulle kunna resultera i att populationsnivåerna, den geografiska spridningen eller reproduktionen hos dessa arter hotas inom gemenskapen. Om denna undersökning skulle visa att det tänkta tillståndet för någon av de nämnda arterna enligt kommissionens uppfattning skulle resultera i ett sådant hot eller skulle kunna resultera i ett sådant hot, ska kommissionen till den berörda medlemsstaten lämna en vederbörligen motiverad rekommendation som anger att den motsätter sig saluförande av arterna i fråga. Om kommissionen anser att det inte finns någon sådan risk ska den meddela den berörda medlemsstaten detta.

Vitkindad gås och storskarv nämns inte i bilaga III till fågeldirektivet, vilket innebär att det inte finns förutsättningar för kommersiell användning av arterna. Av denna orsak föreskrivs i 5 mom. i paragrafen att försäljning, transport och förvaring för försäljning av vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte är förbjuden, liksom också saluföring av alla lätt identifierbara delar av dem eller av produkter som tillverkats av fåglarna.

74 §. Jaktförseelse. Det föreslås att 2 mom. 14 punkten ändras så att för jaktförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet låter bli att anmäla fångsten i strid med anmälningsskyldigheten enligt 41 f § 3 eller 4 mom. Denna punkt ska tillämpas i situationer där fångstanmälan inte görs, görs för sent eller där bristfälliga eller felaktiga uppgifter lämnas i fångstanmälan. Samtidigt stryks ordet ”eller” i slutet av 2 mom. 13 punkten och fogas till slutet av 14 punkten.

Det föreslås att till 2 mom. fogas en ny 15 punkt så att för jaktförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet jagar i strid med 41 f § 1 eller 2 mom. Punkten ska tillämpas till exempel i situationer där vitkindad gås jagas på en åker vars skörd har bärgats.

75 §. Brott mot bestämmelserna i jaktlagen. Enligt förslaget ändras 1 mom. 4 punkten i paragrafen så att för brott mot bestämmelserna i jaktlagen döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att iaktta ett förbud enligt 41 f § 5 mom. Enligt 41 f § 5 mom. är försäljning, transport och förvaring för försäljning av vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte förbjuden, liksom också saluföring av alla lätt identifierbara delar av dem eller av produkter som tillverkats av fåglarna. Bakgrunden till förbudet beskrivs i specialmotiveringen till 41 f §.

7.2 Lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur

4 §. Definitioner. Enligt definitionen av fridlysta djur avses med fridlysta djur vilda fåglar och däggdjur som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen (9/2023). Det föreslås att 1 punkten i paragrafen ändras så att med fridlysta djur avses också vitkindad gås som är fridlyst med stöd av jaktlagen. Detta gör det möjligt att fortsätta med ersättningarna för vitkindad gås och de bidrag som beviljas för förhindrande av de skador som orsakas av vitkindad gås. Det är tekniskt nödvändigt att ändra lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur för att ersättning för skador och bidrag för förebyggande av sådana skador ska kunna betalas utan avbrott också efter det att vitkindad gås börjar omfattas av jaktlagen. Den gällande lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur baserar sig på arter som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen, så utan ändringen skulle skador på odling orsakad av vitkindad gås inte längre kunna ersättas efter det att arten inte längre är fridlyst enligt naturvårdslagen. Genom ändringen tryggas målet enligt regeringsprogrammet om ett rättvist och smidigt ersättningssystem och säkerställs att livskraftscentralerna har en klar rättslig grund för betalningen av ersättningar.

Till följd av ändringen ersätts skador orsakade av vitkindad gås fortfarande med stöd av lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur och ersättningarna betalas under moment 35.10.63 i miljöministeriets huvudtitel i budgeten.

Syftet med förslaget är att trygga att de ersättningar som betalas till näringsidkare för skador orsakade av vitkindad gås kan fortsätta utan avbrott.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft samtidigt hösten 2026.

Behandlingen av ärenden som är anhängiga vid Tillstånds- och tillsynsverket ska slutföras i enlighet med den tidigare lagstiftningen. Beslut som meddelats med stöd av den tidigare

lagstiftningen förblir i kraft och på dem tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av de lagar som ingår i propositionen.

9 Verkställighet och uppföljning

Jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet följer upp hur detta system och den föreslagna regleringen fungerar. Det byggs upp ett system för uppföljning av bestånden av vitkindad gås och storskarv vid Naturresursinstitutet. Finlands viltcentral utvecklar systemet. Oma riista så att fångstrapporerna om undantagen fås i realtid och kan rapporteras till kommissionen. Effekterna i synnerhet i fråga om minskningen av skador på odling orsakade av vitkindad gås följs upp med hjälp av rapporter från livskraftscentralerna.

10 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

För ordnandet av beviljanden av dispens vid Finlands viltcentral behövs från och med 2027 anslag för 1,5 årsverken, dvs. ungefär 134 000 euro per år och för upprätthållandet av informationssystem ungefär 40 000 euro per år. Anslaget överförs från Tillstånds- och tillsynsverkets omkostnadsmoment under finansministeriets huvudtitel till jord- och skogsbruksministeriets moment 30.40.50 (Främjande av vilthushållningen) för vidare utdelning till Finlands viltcentral för skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till vitkindad gås och storskarv. Den årliga uppföljningen av vitkindad gås och storskarv har genomförts vid Finlands miljöcentral med hjälp av ett särskilt anslag som miljöministeriet beviljat. År 2024 använde Finlands miljöcentral 71 000 euro för uppföljningen av skarvbeståndet och 40 000 euro för uppföljningen av den häckande populationen av vitkindad gås. Eftersom uppföljningen av bestånden i och med ändringen överförs till Naturresursinstitutet, ska anslag av motsvarande storlek anvisas för uppföljningen av bestånd som häckar i Finland från momentet för utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden (35.10.63). Till Naturresursinstitutets omkostnadsmoment 30.01.05. behövs ett tillägg på sammanlagt 111 000 euro i budgeten för 2027.

Ersättningar och bidrag ska även i fortsättningen betalas inom ramen för de anslag som anvisats i statsbudgeten.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 De grundläggande miljö rättigheterna

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt förarbetena till paragrafen (se RP 309/1993, s. 70) riktar sig ansvaret såväl till det allmänna som till privata fysiska och juridiska personer. Det ansvar som bestämmelsen avser gäller såväl den levande naturen (djur och växter), den livlösa naturen (vattendrag, atmosfär, jord- och berggrund) som kulturmiljön, vilken är en följd av mänsklig verksamhet (byggnader, konstruktioner och landskap). Bestämmelsen omfattar både

förhindrande av ödeläggning av miljön eller miljöförstöring och aktiva åtgärder för att gagna miljön. I den uttrycks således människornas helhetsansvar för att bedriva ekonomisk och samhällelig verksamhet enligt principer som säkerställer att den levande och den livlösa naturens mångfald bevaras.

Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Bestämmelsen har ett nära samband med grundlagens 2 § 2 mom., enligt vilket det till demokratin hör att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling (GrUU 15/2004 rd, s 3/I). Grundlagens 20 § 2 mom. har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s. 71).

Ett av de viktigaste förslagen i propositionen är att på lagnivå föreskriva om vissa allmänna undantag i fridlysningen av vitkindad gås och storskarv. Förslaget innebär i praktiken att villkoren för undantag från fridlysningen i dessa noggrant definierade situationer fastställs direkt i lag, så att det inte görs förvaltningsbeslut i ärendet och förfarandet inte inbegriper möjlighet att överklaga. Propositionen är således av betydelse också med avseende på rättskyddet enligt 21 § i grundlagen. Ur detta perspektiv verkar förfarandet inte vara särskilt väl förenligt med de mål som hänför sig till de grundläggande miljö rättigheterna.

De föreslagna allmänna undantagen kan dock med avseende på miljön bedömas ha relativt liten betydelse, eftersom de har begränsats till vissa i lagen noggrant definierade situationer. Till övriga delar krävs för undantag från fridlysning alltid dispens som beviljas av Finlands viltcentral. Dessutom ska de allmänna undantagen gälla problematiska arter, som är talrika och orsakar betydande skada, men som inte omfattas av systematisk förvaltning av arternas bestånd genom sedvanlig jakt. Jakt som sker med stöd av de allmänna undantagen kan vid behov begränsas snabbt genom en förordning av jord- och skogsbruksministeriet som utfärdas med stöd av 38 § i jaktlagen. Den föreslagna regleringen blir således inte problematisk med tanke på grundlagen.

Målet med de allmänna undantagen är att minska upprepade och omfattande skador på jordbruket och fiskerihushållningen samt att förbättra bland annat flygsäkerheten. Förslaget har således samband med de rättigheter som tryggas i 7 § (rätten till liv och trygghet), 15 § (egendomsskyddet) och 18 § (näringsfriheten) i grundlagen, och det finns därmed godtagbara grunder för regleringen.

Grundlagsutskottet har bedömt sambandet mellan 20 § i grundlagen och egendomsskyddet. Utskottet har konstaterat att förhållandet mellan 15 och 20 § i grundlagen är sådant att 20 § för det första inte ger upphov till individuellt konstaterbara förpliktelser och för det andra inte utgör särskild grund för att inrikta toleransförpliktelser speciellt på ägarna. Å andra sidan utgör båda delar av samma regeluppsättning för grundläggande fri- och rättigheter och kan därmed inverka på tolkningen av vardera i ett sammanhang där målet bland annat är att främja en hållbar balans mellan människan och naturen i lagstiftningsväg (se GrUU 45/2026 rd, s. 2, GrUU 20/2010 rd, s. 2/II och GrUU 21/1996 rd, s. 2/I).

Finland har förbundit sig till Århuskonventionen, dvs. konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Även EU har förbundit sig till konventionen, och därför är Århuskonventionen en del av EU-rätten. Syftet med konventionen är att främja människors rätt till en högklassig miljö genom att garantera allmänhetens rätt att få tillgång till information, att delta i beslutsprocesser

och att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor i enlighet med bestämmelserna i konventionen.

Århuskonventionen medför dock ingen skyldighet att organisera systemet för beslutsfattande om jakt eller andra miljöärenden på ett visst sätt. Till denna del har staten nationellt handlingsutrymme att lagstifta bland annat om frågan på vilken nivå beslut som rör miljön ska fattas, exempelvis på författningsnivå eller genom förvaltningsbeslut. Grundlagen medför i allmänhet inte heller något krav på att beslutsfattandet ska organiseras på ett visst sätt (se GrUU 17/2025 rd, punkt 14). Enligt kommissionens vägledning för jakt enligt fågeldirektivet kan allmänna grupper av personer under vissa förutsättningar beviljas rätt att avvika från tillståndsprövningen från fall till fall. Vid beredningen av författningar ska man emellertid beakta den rätt att få information och att delta som följer av Århuskonventionen. Utkastet till regeringsproposition var på remiss 13.4-11.5.2026. Utlåtande begärdes av centrala intressentgrupper, och därutöver hade alla intresserade möjlighet att avge ett utlåtande på adressen Utlåtande.fi. Allmänheten har därmed haft möjlighet att delta i beslutsfattandet i ett tillräckligt tidigt skede. Förslaget uppfyller även till denna del den europarättsliga regleringens krav. Allmänt taget kan man följa med tillämpningen av det allmänna undantaget genom fångstrapporterna, antingen genom begäran om information till Finlands viltcentral eller genom viltcentralens årliga, offentliga rapporter till jord- och skogsbruksministeriet. Avsikten är att konstruera rapporteringsverktyg i tjänsten Oma riista, för Habides-rapporterna som lämnas in till EU. EU producerar sina egna sammandrag utgående från rapporterna som skickas in av medlemsländerna, exempelvis med tanke på stresstestet av fågeldirektivet.

Förslaget ändrar inte i fråga om ersättningar för skador orsakade av vitkindad gås den rättsliga ställningen för näringsidkare som lidit allvarlig skada orsakad av vitkindad gås, och det ökar inte heller inskränkningarna i användningen av egendom (15 § i grundlagen) jämfört med nuläget.

Den föreslagna lagen ändrar inte de bedömningar av lagens förhållande till grundlagen som gjordes i regeringens proposition RP 154/2021 rd i samband med stiftandet av lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.

11.2 Rättsskydd

Enligt grundlagen 21 § 1 momentet har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 2 momentet i samma paragraf skall offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

I propositionen föreslås inga direkta ändringar i besvärsrätten. Ett av de centrala förslagen i propositionen är att föreskriva i lag om särskilda allmänna undantag från fridlysningen av vitkindad gås och storskarv. Propositionen innebär i praktiken att villkoren för undantag i dessa avgränsade situationer definieras direkt i lag, och i förfarandet ingår ingen möjlighet att besvära sig över ett beslut. I andra fall skulle undantag från fridlysningen ändå kräva dispens av Finlands viltcentral. Det är möjligt att överklaga beslut av Finlands viltcentral genom att besvära sig till förvaltningsdomstolen. Besvärsrätt i fråga om dispens har även en sådan registrerad lokal eller regional sammanslutning besvärsrätt vars syfte är att främja natur- eller miljöskyddet. Besvärsrätten skulle därmed fortsättningsvis vara omfattande.

Propositionen är av nämnda skäl inte problematisk avseende bestämmelserna i grundlagens 21 §.

11.3 Den straffrättsliga legalitetsprincipen

Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen inbegriper ett särskilt krav på att lagen ska vara exakt. Enligt principen ska brottsrekvisitet för varje brott anges tillräckligt exakt i lagen för att det utifrån lagens lydelse ska gå att sluta sig till om en gärning eller försummelse är straffbar (se till exempel GrUU 20/2018 rd, GrUU 37/2016 rd, GrUU 56/2014 rd). Straffbestämmelserna bör uppfylla de allmänna villkoren för att begränsa en grundläggande rättighet, liksom eventuella särskilda villkor som följer av en gällande bestämmelse om grundläggande rättigheter (till exempel GrUU 17/2006 rd). På grund av kravet på godtagbarhet i fråga om inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna måste det för en kriminalisering finnas ett vägande samhälleligt behov och en grund som också är godtagbar med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna (se till exempel GrUU 48/2017 rd och GrUU 26/2014 rd). Kravet på proportionalitet förutsätter en avvägning av om det är nödvändigt att kriminalisera en handling för att skydda det bakomliggande rättsobjektet och huruvida straffpåföljdens stränghet står i rätt proportion till gärningens klanderbarhet (GrUU 56/2014, s. 3). Eftersom straffrätten till sin karaktär ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna bör den tillämpas som det sista möjliga alternativet (ultima ratio-principen).

I propositionen föreslås det att 74 § i jaktlagen ändras så att till jaktförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet jagar i strid med vad som föreskrivs i 41 f § 1 eller 2 mom. eller låter bli att anmäla byte och därigenom bryter mot anmälningsskyldigheten enligt 41 f § 3 eller 4 mom. Enligt förslaget ändras 75 § 1 mom. 4 punkten i jaktlagen så att för brott mot bestämmelserna i jaktlagen döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att iaktta ett förbud enligt 41 f § 5 mom.

Syftet med de föreslagna straffbestämmelserna är att säkerställa att jägarna iakttar de förbud, begränsningar och andra skyldigheter som hänför sig till ett allmänt undantag (s.k. skydds jakt) och som grundar sig på fågeldirektivet om bevarande av vilda fåglar. Genom straffbestämmelserna tryggas de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen. Således finns det ett vägande samhälleligt behov och en grund för straffbestämmelserna som är godtagbar med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Förslaget innehåller exakta hänvisningar till de bestämmelser som de gärningar som ska bestraffas strider mot. Regleringen kan anses vara proportionerlig och konsekvent, eftersom handlingar som till stor del motsvarar dessa, såsom försummelse av anmälningsskyldigheten enligt den förordning som utfärdats med stöd av 38 a § 2 mom. i jaktlagen och brott mot förbud mot handel med vilt enligt den förordning som utfärdats med stöd av 43 § i jaktlagen, redan för närvarande är straffbara handlingar.

11.4 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock anförtros endast myndigheter.

Enligt 1 § i viltförvaltningslagen (158/2011) är Finlands viltcentral en självständig offentligrättslig inrättning som har till uppgift att främja hållbar vilthushållning, stödja jaktvårdsföreningarnas verksamhet, sörja för verkställigheten av viltpolitiken och fullgöra för centralen föreskrivna offentliga förvaltningsuppgifter. I 2 § i viltförvaltningslagen föreskrivs det om Finlands viltcentrals offentliga förvaltningsuppgifter och i 8 § om skötseln av dem. Det att vitkindad gås och storskarv fogas till viltarterna innebär också att behandlingen av undantag från fridlysningen av arterna, för vilket dispens enligt 41 b § i jaktlagen kan sökas, överförs från Tillstånds- och tillsynsverket till Finlands viltcentral. Denna offentliga förvaltningsuppgift har Finlands viltcentral redan för närvarande när det gäller andra viltarter och icke fredade arter. Finlands viltcentral har således den bästa sakkunskapen med tanke på skötseln av uppgiften. Överföringen av behörigheten att bevilja dispens till Finlands viltcentral behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och äventyrar inte de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Omfattningen av Finlands viltcentrals behörighet i fråga om offentliga förvaltningsuppgifter har behandlats i grundlagsutskottet när viltförvaltningslagen stiftades och grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 48/2010 rd konstaterat att det kan föreskrivas att beslutsfattandet om dispens enligt jaktlagen är en offentlig förvaltningsuppgift som sköts av Finlands viltcentral.

Det föreslagna tillägget, som utgör ett undantag från fridlysningen av två arter, utvidgar i någon mån Finlands viltcentrals behörighet vid skötseln av centralens offentliga förvaltningsuppgifter.

11.5 Skyddet för personuppgifter

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

EU:s allmänna dataskyddsförordning (*Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG*) och den nationella lagstiftning som kompletterar förordningen skyddar personuppgifter. Enligt grundlagsutskottets utlåtandepaxis är det i princip tillräckligt att lagstiftningen uppfyller kraven i EU:s allmänna dataskyddsförordning med tanke på det i grundlagen tryggade skyddet för privatlivet och det skydd för personuppgifter som delvis ingår i detta. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses med stöd av dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lagstiftningen. Lagstiftaren bör således förhålla sig restriktivt till att införa nationell speciallagstiftning, och sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger (GrUU 14/2018 rd och GrUU 8/2022 rd).

Behandlingen av personuppgifter som hänför sig till den 41 f § 3 mom. 1 punkt som enligt förslaget fogas till jaktlagen omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen. Behandlingen av personuppgifter hänför sig till den rättsliga förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen), så det finns en grund för behandlingen enligt den allmänna dataskyddsförordningen. I momentet används det nationella handlingsutrymme som grundar sig på dataskyddsförordningen, eftersom momentet innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter som preciserar förordningen. Bestämmelser om användningsändamålet för och utlämnande och gallring av uppgifterna finns i den gällande 38 b § i jaktlagen.

Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska grunden för behandlingen fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige

omfattas av. Användningen av det nationella handlingsutrymmet grundar sig på artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, enligt vilken bestämmelserna i förordningen kan anpassas genom att det utfärdas särskilda bestämmelser om till exempel vilken typ av uppgifter som ska behandlas, de registrerade, utlämnandet av personuppgifter och ändamålsbegränsningar. När behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen ska medlemsstatens nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Syftet med skyldigheten att göra en fångstanmälan är att säkerställa att viltförvaltningen har exakt och aktuell information om användningen av undantagen. Skyldigheten att göra fångstanmälan är en väsentlig del av uppföljningen och övervakningen av bestämmelserna. Bestämmelserna gör det möjligt att bedöma lagstiftningens konsekvenser och vid behov rikta fortsatta åtgärder. I det föreslagna 41 f § 3 mom. är det inte fråga om känsliga uppgifter eller sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen. De föreslagna bestämmelser där man utnyttjar det nationella handlingsutrymmet enligt dataskyddsförordningen står i proportion till ovannämnda legitima mål av allmänt intresse, eftersom bestämmelserna inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jaktlagen (615/1993) 5 § 1 mom. 2 punkten, 37 §, 74 § 2 mom. 13 och 14 punkten
samt 75 § 1 mom. 4 punkten,
sådana de lyder, 5 § 1 mom. 2 punkten i lag 555/2018, 37 § delvis ändrad i lagarna 159/2011
och 1292/2025, 74 § 2 mom. 13 och 14 punkten i lag 504/2017 och 75 § 1 mom. 4 punkten i lag
516/2022, samt
fogas till lagen en ny 41 f § och till 74 § 2 mom., sådant det lyder i lag 504/2017, en ny 15
punkt som följer:

5 §

Vilt och icke fredade djur

Till vilt räknas

2) kanadagås, grågås, sädgås, vitkindad gås, gräsand, kricka, bläsand, stjärtand, årta, skedand,
brunand, vigg, ejder, alfågel, knipa, småskrake, storskrake, storskarv, dalripa, fjällripa, järpe,
orre, tjäder, raphöna, fasan, sothöna, morkulla och ringduva.

37 §

Fredning av viltart

Om det behövs för att bevara ett viltbestånd eller trygga en störningsfri fortplantning inom ett
viltbestånd, ska viltarten i fråga fredas för en bestämd tid eller tills vidare. Bestämmelser om
vilka viltarter som ska fredas och om fredningstiderna utfärdas genom förordning av statsrådet.
Under fredningstiden får vilt inte jagas eller skadas, inte heller spel, häckning eller ungar störas.

Inom viltskyddsområden som avses i 39 § kan avvikelser från de allmänna fredningstiderna
göras genom jord- och skogsbruksministeriets beslut. Bestämmelser om anordnande av
hundprov och om skolning av hundar under fredningstiden finns i 52 §.

Brunbjörn, utter, järv, lodjur, knobbsäl, vitkindad gås och storskarv är alltid fridlysta.

41 f §

Allmänt undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv

Trots vad som föreskrivs i 37 § 1 och 3 mom. får

1) vitkindad gås och storskarv för att trygga flygsäkerheten jagas året runt på de flygplatser
som avses i 75 § 1 punkten i luftfartslagen,

2) vitkindad gås som förekommer i flockar på minst fem individer jagas året runt på en åker
där skörden är obärgad,

3) storskarv jagas på högst 300 meters avstånd från de fångstredskap som avses i 4 § 15 och 16 punkten i lagen om fiske (379/2015) från och med den 1 augusti till och med den 28 februari.

I de situationer som avses i 1 mom. får jakt inte bedrivas närmare än 300 meter från häckningsplatsen för havsörn från och med den 1 februari till och med den 15 augusti eller från häckningsplatsen för fiskgjuse från och med den 1 april till och med den 15 september.

I fråga om varje vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte ska det göras en fångstanmälan till Finlands viltcentral. Fångstanmälan ska göras inom sju dygn från det att djuret har fångats. Följande uppgifter ska ingå i fångstanmälan:

- 1) jägarens namn och jägarnummer,
- 2) antalet fångade fåglar och deras art,
- 3) datum då individen fångades,
- 4) den grund för undantag som avses i 1 mom. 1–3 punkten,
- 5) den kommun där individen fångades.

I fråga om byte som erhållits inom Finlands ekonomiska zon ska de uppgifter som avses i 3 mom. 1–4 punkten anmälas.

Försäljning, transport och innehav för försäljning av vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte är förbjuden, liksom också saluföring av alla lätt identifierbara delar av dem eller av produkter som tillverkats av fåglarna.

74 §

Jaktförseelse

För jaktförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

13) jagar eller fungerar som jaktledare i strid med ett jaktförbud som dömts ut med stöd av 48 a kap. 6 § i strafflagen,

14) låter bli att anmäla fångst i strid med anmälningsskyldigheten enligt 41 f § 3 eller 4 mom. eller i strid med en anmälningsskyldighet enligt en förordning som utfärdats med stöd av 38 a § 2 mom., eller

15) jagar i strid med 41 f § 1 eller 2 mom.

75 §

Brott mot bestämmelserna i jaktlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

4) underlåter att iaktta ett förbud enligt 41 f § 5 mom. eller ett förbud eller en begränsning som gäller handel med vilt enligt en förordning som utfärdats med stöd av 43 §,

skall, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för *brott mot bestämmelserna i jaktlagen* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Behandlingen av ett ärende som är anhängigt vid Tillstånds- och tillsynsverket vid ikraftträdandet av denna lag ska slutföras med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. De tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket som beviljats med stöd av den lag

som gällde vid ikraftträdandet av denna lag förblir i kraft och på dem tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (15/2022)
4 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 669/2024, som följer:

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *fridlysta djur* vilda fåglar och däggdjur som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen (9/2023) samt vitkindad gås som är fridlyst med stöd av 37 § i jaktlagen (615/1993),

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 4 juni 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah

1.

Lag

om ändring av jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jaktlagen (615/1993) 5 § 1 mom. 2 punkten, 37 §, 74 § 2 mom. 13 och 14 punkten
samt 75 § 1 mom. 4 punkten,

sådana de lyder, 5 § 1 mom. 2 punkten i lag 555/2018, 37 § delvis ändrad i lagarna 159/2011
och 1292/2025, 74 § 2 mom. 13 och 14 punkten i lag 504/2017 och 75 § 1 mom. 4 punkten i lag
516/2022, samt

fogas till lagen en ny 41 f § och till 74 § 2 mom., sådant det lyder i lag 504/2017, en ny 15
punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

5 §

Vilt och icke fredade djur

Vilt och icke fredade djur

Till vilt räknas

Till vilt räknas

2) kanadagås, grågås, sädgås, gräsand,
kricka, bläsand, stjärtand, åрта, skedand,
brunand, vigg, ejder, alfågel, knipa,
småskrake, storskrake, dalripa, fjällripa, järpe,
orre, tjäder, raphöna, fasan, sothöna,
morkulla och ringduva.

2) kanadagås, grågås, sädgås, *vitkindad gås*,
gräsand, kricka, bläsand, stjärtand, åрта,
skedand, brunand, vigg, ejder, alfågel, knipa,
småskrake, storskrake, *storskarv*, dalripa,
fjällripa, järpe, orre, tjäder, raphöna, fasan,
sothöna, morkulla och ringduva.

37 §

37 §

Fredning av viltart

Fredning av viltart

Om det behövs för att bevara ett viltbestånd
eller trygga en störningsfri fortplantning inom
ett viltbestånd, ska viltarten i fråga fredas för
en bestämd tid eller tills vidare. Bestämmelser
om vilka viltarter som ska fredas och om
fredningstiderna utfärdas genom förordning
av statsrådet. Under fredningstiden får vilt
inte jagas eller skadas, inte heller spel,
häckning eller ungar störas.

Inom viltskyddsområden som avses i 39 §
kan avvikelser från de allmänna

Om det behövs för att bevara ett viltbestånd
eller trygga en störningsfri fortplantning inom
ett viltbestånd, ska viltarten i fråga fredas för
en bestämd tid eller tills vidare. Bestämmelser
om vilka viltarter som ska fredas och om
fredningstiderna utfärdas genom förordning
av statsrådet. Under fredningstiden får vilt
inte jagas eller skadas, inte heller spel,
häckning eller ungar störas.

Inom viltskyddsområden som avses i 39 §
kan avvikelser från de allmänna

Gällande lydelse

fredningstiderna göras genom jord- och skogsbruksministeriets beslut. Om anordnande av hundprov och om skolning av hundar under fredningstiden stadgas i 52 §.

Brunbjörn, utter, järv, lodjur och knubbsäl är alltid fridlysta.

(ny)

Föreslagen lydelse

fredningstiderna göras genom jord- och skogsbruksministeriets beslut. *Bestämmelser* om anordnande av hundprov och om skolning av hundar under fredningstiden *finns* i 52 §.

Brunbjörn, utter, järv, lodjur, knubbsäl, *vitkindad gås och storskarv* är alltid fridlysta.

41 f §

Allmänt undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv

Trots vad som föreskrivs i 37 § 1 och 3 mom. får

1) vitkindad gås och storskarv för att trygga flygsäkerheten jagas året runt på de flygplatser som avses i 75 § 1 punkten i luftfartslagen,

2) vitkindad gås som förekommer i flockar på minst fem individer jagas året runt på en åker där skörden är obärgad,

3) storskarv jagas på högst 300 meters avstånd från de fångstredskap som avses i 4 § 15 och 16 punkten i lagen om fiske (379/2015) från och med den 1 augusti till och med den 28 februari.

I de situationer som avses i 1 mom. får jakt inte bedrivas närmare än 300 meter från häckningsplatsen för havsörn från och med den 1 februari till och med den 15 augusti eller från häckningsplatsen för fiskgjuse från och med den 1 april till och med den 15 september.

I fråga om varje vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte ska det göras en fångstanmälan till Finlands viltcentral. Fångstanmälan ska göras inom sju dygn från det att djuret har fångats. Följande uppgifter ska ingå i fångstanmälan:

1) jägarens namn och jägarnummer,

2) antalet fångade fåglar och deras art,

3) datum då individen fångades,

4) den grund för undantag som avses i 1 mom. 1–3 punkten,

5) den kommun där individen fångades.

I fråga om byte som erhållits inom Finlands ekonomiska zon ska de uppgifter som avses i 3 mom. 1–4 punkten anmälas.

Försäljning, transport och innehav för försäljning av vitkindad gås och storskarv som

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

erhållits som byte är förbjuden, liksom också saluföring av alla lätt identifierbara delar av dem eller av produkter som tillverkats av fåglarna.

74 §

74 §

Jaktförseelse

Jaktförseelse

För jaktförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

För jaktförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

13) jagar eller fungerar som jaktledare i strid med ett jaktförbud som dömts ut med stöd av 48 a kap. 6 § i strafflagen, *eller*

13) jagar eller fungerar som jaktledare i strid med ett jaktförbud som dömts ut med stöd av 48 a kap. 6 § i strafflagen,

14) låter bli att anmäla fångst och därigenom bryter mot anmälningsskyldigheten enligt en förordning som utfärdats med stöd av 38 a § 2 mom.

14) låter bli att anmäla fångst *i strid med anmälningsskyldigheten enligt 41 f § 3 eller 4 mom. eller i strid med en anmälningsskyldighet enligt en förordning som utfärdats med stöd av 38 a § 2 mom., eller*
15) jagar *i strid med 41 f § 1 eller 2 mom.*

75 §

75 §

Brott mot bestämmelserna i jaktlagen

Brott mot bestämmelserna i jaktlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

4) underlåter att iaktta ett förbud eller en begränsning som gäller handel med vilt och som meddelats genom en förordning som givits med stöd av 43 §,

4) underlåter att iaktta *ett förbud enligt 41 f § 5 mom. eller ett förbud eller en begränsning som gäller handel med vilt enligt en förordning som utfärdats med stöd av 43 §,*

skall, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för *brott mot bestämmelserna i jaktlagen* dömas till böter.

skall, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för *brott mot bestämmelserna i jaktlagen* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Behandlingen av ett ärende som är anhängigt vid Tillstånds- och tillsynsverket vid ikraftträdandet av denna lag ska slutföras med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. De tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket som beviljats med stöd av den lag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag förblir i kraft och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*på dem tillämpas de bestämmelser som gällde
vid ikraftträdandet.*

2.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (15/2022)
4 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 669/2024, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

4 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag avses med
1) *fridlysta djur* vilda fåglar och däggdjur
som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen
(9/2023),

I denna lag avses med
1) *fridlysta djur* vilda fåglar och däggdjur
som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen
(9/2023) *samt vitkindad gås som är fridlyst*
med stöd av 37 § i jaktlagen (615/1993),

Denna lag träder i kraft den 20 .
